

Ingrado Magazine

APRIL 2018

34

A photograph of two young women standing together and smiling. The woman on the left has blonde hair and glasses, wearing a dark hoodie with the text "ALL MONSTERS ARE HUMANS" visible. The woman on the right has long blonde hair and is wearing a black cardigan over a white t-shirt with a rainbow stripe and the word "TREN" visible. They are both holding a large bouquet of purple flowers. The background is a blurred indoor setting.

Alles draait om aandacht

PRAKTIJK

Studenten begeleiden
studenten

INGRADO

35 jaar!

POLITIEK

10 vragen aan de minister
van Onderwijs

VOORWOORD

35 jaar Ingrado. Niet een jubileum met een edelmetalen medaille, maar toch zeker een leeftijd om even bij stil te staan. En terug te kijken. Dat mocht ik doen in een interview dat je kunt lezen in dit magazine. Ook een leeftijd om vast te stellen hoe het staat met de kwaliteit van onze beroepsgroep. En dan zien we zo veel ontwikkeling. Op veel plekken gingen we van een enkele leerplichtambtenaar naar een professioneel team dat steeds meer aansluiting zoekt en vindt bij het sociale domein. Leerplicht- en RMC-medewerkers groeien in hun rol van de professionals die het recht op onderwijs en ontwikkeling helpen beschermen.

In dit magazine een paar mooie voorbeelden. Zo kon het team leerlicht/RMC in Tilburg flink uitbreiden dankzij een ambitieuze beleidsdoelstelling. In Arnhem hield burgemeester Marcouch een indrukwekkende toespraak bij de beëdiging van leerplichtambtenaren over het belang van leerplicht en RMC bij het beschermen van het recht op onderwijs. Wij mochten hem interviewen. En ook in dit magazine vier onderzoekers die zich bogen over een aspect van ons werkterrein. Zoals ik zei, zo veel ontwikkeling!

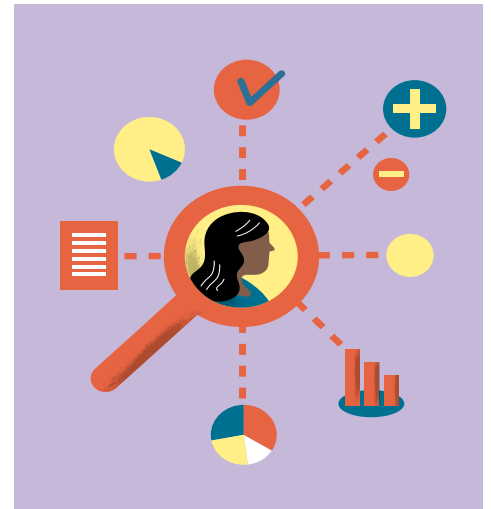
Met dat in het achterhoofd was het ook goed om op de Dag van de Leerplicht de Schimmelpennincklezing weer te organiseren. Dit keer met een bevlogen verhaal van Anja Vink. U leest erover in dit magazine en de lezing is bovendien als extra bij dit Magazine toegevoegd.

'Luister naar de jongeren, vraag wat ze nodig hebben om hun weg te vinden!'

Er blijft gelukkig nog heel veel over om aan te werken! Zo zijn we druk met het vormgeven RMC in het sociale domein. Dat doen we samen met Divosa, het NJI, de VNG, verschillende ministeries en vooral... dat doen we voor die jongeren die net dat beetje extra steun kunnen gebruiken op weg naar hun zelfstandigheid. De oproep van de jonge vrouw tijdens de Jong-volwassenen-top eind november 2017 stimuleert me nog steeds. Luister naar de jongeren, vraag wat ze nodig hebben om hun weg te vinden! Daar kunnen onze leden een goed voorbeeld in geven, wij zijn immers gewend om vanuit de jongere naar kansen te kijken?!

Carry Roozmond
directeur-bestuurder

INHOUD

'Verschillende onderzoekers hebben zich gebogen over het terrein van leerplicht, RMC en het recht op onderwijs.'

18

35 jaar Ingrado: handhaving leerplicht vanwege het recht op onderwijs

Ingrado bestaat 35 jaar. In een interview blikt directeur-bestuurder Carry Roozmond terug en vooruit op de wijze waarop handhaving van de leerplicht en recht op ontwikkeling in toenemende mate met elkaar verstrengeld zijn. Een gesprek over haar onderwijsjaren, inburgering, kwetsbare jongeren en de toekomst van Ingrado. Zij wil Ingrado uitbouwen tot hét kenniscentrum dat die experts in gemeenten en regio's uitdaagt en faciliteert om voor het recht op ontwikkeling van jongeren te gaan staan.

29

- 9 **Ahmed Marcouch over het belang van leerplicht** 'Elke dag dat je niet op school verschijnt, is een dag te veel'
- 12 **Hoogbegaafdheid** Neem ouders en kind serieus
- 14 **Schimmelpenninck-lezing 2018**
- 18 **Onderzoekers nemen werkveld onder de loep**
- 23 **Met Boris-aanpak naar de arbeidsmarkt**
- 24 **Meer maatwerk en samenwerking nodig**
- 32 **RMC2.0** Meer ambitie, meer geld en een gemêleerd team
- 37 **Rechten en Plichten**
- 38 **Kort**

Studenten begeleiden studenten Alles draait om aandacht

Laten zien dat je er bent, echte interesse hebben, outreachend en oplossingsgericht werken. Dat is Stipe in een notendop. En bovendien: jongeren inzetten om jongeren te helpen! Want het zijn hbo-stagiaires die mbo-studenten ondersteunen in Stipe, 'een steunpunt voor als het even niet lukt'. Stipe is geïmplementeerd op het Nordwin College dat groene (v)mbo-opleidingen aanbiedt in Sneek, Heerenveen en Buitenpost.

4

Alleenstaande minderjarige vluchtelingen

Regelmatig naar school gaan. Voor veel alleenstaande minderjarige vluchtelingen is dat alles behalve eenvoudig. Het lukt hen om uiteenlopende redenen niet elke dag op school te verschijnen en dus is het verzuim vaak problematisch. Goede – en tijdige – samenwerking tussen school, mentor, voogd, jeugdgezondheidszorg en leerplichtambtenaar is een belangrijke voorwaarde voor een kansrijke aanpak.

24

10 vragen aan Ingrid van Engelshoven, minister van Onderwijs

'De gemeente speelt een centrale rol voor jongeren die wat meer ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk', zegt minister Van Engelshoven in de 10 vragen aan... 'Doordat de gemeente taken heeft op het gebied van leerplicht/RMC en zorg en begeleiding bij het vinden van werk, kan ze die positie ook innemen.'

16

Studenten begeleiden studenten

Alles draait om aandacht

TEKST YOLANTHE VAN DER REE FOTO'S HENK BOUDEWIJNS

Laten zien dat je er bent, echte interesse hebben, outreachend en oplossingsgericht werken. Dat is Stipe in een notendop. En bovenal: jongeren inzetten om jongeren te helpen! Want het zijn hbo-stagiaires die mbo-studenten ondersteunen in Stipe, 'een steunpunt voor als het even niet lukt'. Stipe is geïmplementeerd op het Nordwin College dat groene (v)mbo-opleidingen aanbiedt in Sneek, Heerenveen en Buitenpost.

'Door de juiste vragen te stellen proberen we de student zelf een oplossing te laten bedenken'

Marleen Suurmeijer, van huis uit maatschappelijk werkster, is projectleider van Stipe. Zij ontwikkelde de methodiek vanuit haar bedrijf Omdat. Haar werkzaamheden voor het Nordwin College in Buitenpost vormden de start. Daar kreeg zij de opdracht om in vier uur per week het schoolmaatschappelijk werk op te zetten. Al snel constateerde ze dat deze vier uur onvoldoende waren om in de behoefte van de studenten te voorzien. Uitbreiding was te kostbaar en dus niet haalbaar. 'En dat hoefde eigenlijk ook niet', zegt Suurmeijer. 'Want zo ingewikkeld is het vaak niet. Studenten hebben aandacht nodig, een luisterend oor van iemand die met hen meedenkt. Er zijn! Aandacht, dat is waar alles om draait.' En aangezien Suurmeijer een tijd als docent op de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL) heeft gewerkt, ontstond het idee hbo-stagiaires in te zetten als coaches van mbo-studenten. Dit was de start van Stipe, wat steun betekent in het Fries.

Stoplicht

Op de Nordwin-vestiging in Sneek zijn Eline de Boer en Geldou de Boer de Stipe-stagiaires. Beiden zijn ze derdejaars student aan de NHL. Eline doet pedagogiek en Geldou Maatschappelijk werk. Suurmeijer begeleidt de stagiaires bij de casuïstiek en bij de taken en opdrachten die ze vanuit hun opleiding meekrijgen en zorgcoördinator Wieke Postma houdt vanuit het Nordwin vinger aan de pols. Als docent en zorgcoördinator kent zij de 60 leerlingen die deze mbo-vestiging bezoeken allen van naam en gezicht. Bij schoolgerelateerde problemen kloppen de dames De Boer bij haar aan en bij complexe problematiek koppelen zij terug naar haar óf Suurmeijer.

Stipe werkt met een stoplichtmethodiek, vertelt Suurmeijer. 'De stagiaires voeren met alle leerlingen een intakegesprek en geven hen een kleur: groen, oranje of rood. Met de groene gaat het goed, niks bijzonders, de oranje leerlingen worden extra in de gaten gehouden omdat ze op een of meer gebieden kwetsbaar zijn en bij de rode leerlingen gaan de alarmbellen af. Daar komen we direct in actie. Dit betekent niet dat de groene leerlingen geen aandacht krijgen. Ook zij worden gevolgd om te zorgen dat ze groen blijven. Als er iets gebeurt waardoor zo'n leerling in oranje terechtkomt, kennen we hem of haar al en kunnen we direct aan de slag.'

Bekostiging

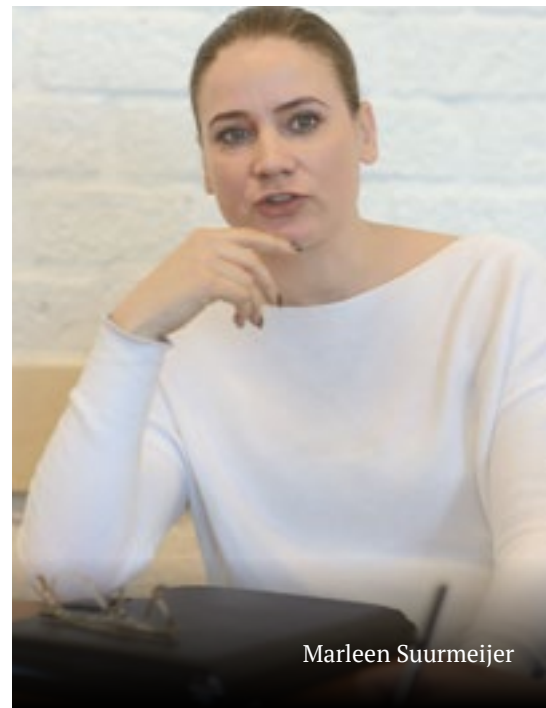
Stipe wordt bekostigd uit VSV-middelen van RMC Sudwest Fryslân. RMC-coördinator Miranda Bijker: 'We streven ernaar onze projecten zo in te richten dat ze door kunnen gaan als de geldstroom stopt. In de vorige convenantsperiode was dat zo goed gelukt dat we voor de convenantsperiode 2017-2022 geld over hadden. Ik heb toen inspiratiesessies georganiseerd waar vanuit alle betrokken instellingen

Geldou de Boer

Wieke Postma

Marleen Suurmeijer

mensen aan deelnemen: onderwijs, gebiedsteams, reïntegratiebedrijf, RMC-trajectbegeleiders, Werk&Inkomen, zorginstellingen. We hebben ons in groepjes gebogen over de vraag wat er goed geregeld is voor jongeren en wat we nog misten. Daar kwam uit dat er, om preventief te kunnen werken, geld naar de scholen zou moeten en dat begeleiding van studenten door studenten absoluut meerwaarde zou hebben. En zo werd Stipe een van de projecten die we uit de VSV-middelen financieren. Onze voorwaarde was echter wel dat het niet alleen op het Nordwin zou worden ingevoerd, maar ook bij de burens, ROC Friese Poort. Dit zou de samenwerking bevorderen. Friese Poort heeft zich aangesloten en ook daar zijn elementen van Stipe geïmplementeerd. Marleen heeft workshops georganiseerd en heeft geholpen de methodiek uit te rollen. Met name het outreachend werken dat kenmerkend is voor Stipe, heeft een plek gekregen binnen Friese Poort.'

Werkwijze

De werkwijze van Stipe is gestructureerd. Op basis van de intake wordt er met de student een werkplan opgesteld en van dat plan wordt een beknopte versie gemaakt dat gedeeld kan worden met het docententeam. Dat laatste gebeurt alleen met toestemming

'Studenten hebben aandacht nodig, een luisterend oor'

van de student. Op basis van het werkplan starten de begeleidingsgesprekken van Stipe. Zorgcoördinator Postma leest de verslagen van de gesprekken die de stagiaires voeren met de leerlingen. En ze ziet alle leerlingen in haar lessen (Nederlands en maatschappijleer) dus ze volgt ieders ontwikkeling op de voet. 'Als er iets aan de hand is, zie ik dat ook direct', zegt zij.

Geldou de Boer: 'Iedere leerling krijgt een intake bij Stipe. Volgens een vast format inventariseren we hoe de situatie van de leerling is op verschillende leefgebieden: onderwijs, financiën, huisvesting, voeding, slaap, seksualiteit, vriendschappen, etc. Zo krijgen we een duidelijk beeld en kunnen we bepalen waar we wat kunnen betekenen. Op basis van de intake bepalen we of een leerling groen, oranje of rood is.'

De kracht van Stipe is dat er preventief gehandeld kan worden, zegt Suurmeijer. 'Als een leerling continu uit z'n slof schiet of de boel op stelten zet, gaan de stagiaires eropaf. Als zij dan met zo'n jongere in gesprek gaan, blijkt er altijd iets aan de hand te zijn. Moeder is ziek of er zijn financiële problemen thuis. En dan kunnen zij vanuit Stipe zaken aanpakken of de samenwerking zoeken met externe organisaties, zoals het gebiedsteam, RMC, maar ook organisaties die gespecialiseerd zijn in specifieke problematiek als ad(h)d of autisme.'

Oplossingsgericht

Eline de Boer: 'We werken oplossingsgericht wat inhoudt dat we samen met de student op zoek gaan naar een manier waarop het wel gaat lukken. Door de juiste vragen te stellen proberen we de student zelf een oplossing te laten bedenken. We focussen op waar ze goed in zijn en op wat ze nodig hebben om verder te komen. Het is heel belangrijk om positief te blijven. Het wijzende vingertje werkt niet.' Geldou de Boer: 'Ik had een gesprek met een jongen die weinig tot geen motivatie meer had voor school. Hij was enorm negatief en had ook problemen met

Miranda Bijker

Eline de Boer

z'n ouders die hem daar steeds op aanspraken. Op school gebeurde dat ook en hij was er zat van. Ik vroeg hem wat hij dan wel nodig had. Hij wilde dat mensen de positieve dingen zagen en zouden benadrukken. Ik heb dat gecommuniceerd met het docententeam en nu benoemen ze het ook als iets goed gaat en dat werkt prima. Hij is nu echt heel goed bezig.'

Eline de Boer begeleidt een jongen die onder meer door een complexe thuissituatie dreigde af te glijden. Stipe heeft toen hulp de school ingehaald om gesprekken met hem te hebben. De Boer: 'Ik ving hem na zo'n gesprek weer op, liep een blokje om zodat hij even zijn verhaal kwijt kon en dan was hij weer klaar voor de volgende les. Zo voorkwamen we dat hij steeds een hele dag kwijt was om naar zorgverleners toe te gaan. Het gaat nu heel goed met hem. Hij heeft steeds meer aansluiting hier op school, zit niet meer de hele dag bij Stipe, en brengt meer tijd door met klasgenoten.'

Outreaching

Ook kenmerkend voor Stipe is het outreachend werken. De stagiaires wachten niet tot de studenten aankloppen bij de Stipe-ruimte, maar zoeken hen actief op. Op school, in de kantine of het Open leercentrum, maar vaak ook thuis. Suurmeijer: 'Er was een meisje dat veel afwezig was en zich steeds meer ging afzonderen. Haar vader was recent overleden. Zij was al wel in beeld bij Stipe, maar we zagen nu dat we wat meer moesten doen. De stagiaires zijn op huisbezoek gegaan, hebben gesprekken gevoerd, ook met haar moeder. Uiteindelijk is er externe zorg ingeschakeld en trajectbegeleiding vanuit RMC. Wieke keek wat er vanuit school ingezet kon worden. Met elkaar hebben we kunnen voorkomen dat zij verder zou afglijden.' En Eline de Boer ging samen met Wieke Postma op huisbezoek bij een leerling die thuiszit vanwege sociale angsten. Postma: 'Inzet is hem vanuit school en Stipe zo te ondersteunen dat hij toch zijn diploma kan halen.'

'Je hebt hier wel stagiaires voor nodig die lef hebben en die outreachend kunnen en durven werken' zegt Miranda Bijker. 'Erop af! Dat kenmerkt de werkwijze van Stipe en dat is waarom het werkt. En deze meiden kunnen dat. Het betekent dat je zorgvuldig moet zijn in de selectie.'

Stage

De stage van de hbo-studenten duurt het hele schooljaar. Ze zijn van maandag tot en met donderdag aan werk op het Nordwin. De stage bij Stipe biedt hen de gelegenheid de competenties die horen bij hun toekomstige beroep, en waarvoor ze op school de theorie aangeboden hebben gekregen, in de praktijk te oefenen. Een intake doen, verslagen maken, werkplannen maken, rapportages schrijven, interventies doen, reflecteren, het komt allemaal voorbij. Bovendien kunnen ze oefenen met de methodieken die ze op school in theorie hebben geleerd; oplossingsgericht werken, outreachend werken, motiverende gespreksvoering.

Elke vrijdag gaan ze zelf naar school op de NHL. Die dag staat in het teken van supervisie en studieloopbaangesprekken. En één keer per maand komen alle Stipe-stagiaires van Sneek én Heerenveen naar de NHL voor een grote intervisie-bijeenkomst onder leiding van Suurmeijer. Eline de Boer: 'We pakken dan één casus en diepen die met elkaar helemaal uit. We bevragen elkaar, gaan de mediatheek in om dingen uit te zoeken, praten met docenten en koppelen weer aan elkaar terug. Dat is heel fijn want je krijgt altijd nieuwe inzichten of verrassende invalshoeken.'

vlnr. Eline de Boer, Bianca, Wouter en Geldou de Boer

Bianca zit in het laatste jaar van de opleiding Bloem. Maar zonder Stipe zou ze al lang niet meer op school zitten, zegt ze zelf. 'Het was vorig jaar privé heel moeilijk en het ging op school ook helemaal niet goed. Het was een rotjaar. Doordat ik begeleiding van Eline kreeg, gaat het nu veel beter. Ik had veel gesprekken met haar en dan kon ik het van me afraten. Nog steeds heb ik dat af en toe nodig. Dan hebben we een gesprekje en dan kan ik de les weer in. We zien elkaar elke dag wel even. Ze helpt me ook met mijn opdrachten voor school. Ik kan me moeilijk concentreren en dan mag ik in de Stipe-ruimte werken. Daar is het lekker rustig. En dan kan ik meteen hulp vragen als ik aan m'n opdrachten werk. Ik heb er heel veel aan.'

Bianca is bekend met de stoplichtmethode. 'Ik zit nu in groen, alles gaat goed. In rood kom ik bijna niet meer, gelukkig. Maar als ik in rood zit, kun je maar beter uit de buurt blijven.'

Soms merkt Bianca dat Eline zelf ook nog aan het leren is. 'Als ik met lastige vragen kom, dan weet zij het soms ook niet. Dan vraagt ze het aan Marleen of aan Wieke en dan komen we er ook uit.'

Wouter doet de opleiding Logistiek en is een kei in rekenen. Alleen de concentratie die daarvoor nodig is, ontbreekt nog weleens. Dus helpt Geldou hem daarbij. Samen bedenken ze wat de goede plek is om zijn opdrachten te maken – niet bij het raam – en wat helpt zijn aandacht bij de les te houden. En Eline helpt hem zijn faalangst te overwinnen. Wouter: 'Ik heb al eerder examen gedaan en ben drie keer gezakt, dus nu moet het wel lukken. Ik kan ook met privédingen bij Stipe terecht. Het is heel makkelijk. Je voelt je welkom.'

Wouter wil graag chauffeur worden en gaat daarom door naar niveau 3. 'Ik heb een vast contract bij een groenteboer die ook een vrachtauto heeft. Dus dat rijbewijs komt dan goed van pas.'

Wouter: 'Ik kan ook met privédingen bij Stipe terecht. Het is heel makkelijk. Je voelt je welkom'

Ahmed Marcouch over het belang van leerplicht

'Elke dag dat je niet op school verschijnt, is een dag te veel'

TEKST PETER ZUNNEBERG FOTO GEMEENTE ARNHEM

Op 18 januari jl. beëdigde Ahmed Marcouch, burgemeester van Arnhem veertien leerplichtambtenaren. Hij hield daarbij een indrukwekkende toespraak over het belang van leerplicht. Voor Ingrado Magazine was dat aanleiding om eens met hem te gaan praten.

'Toen ik net een paar weken burgemeester van Arnhem was, ontmoette ik op een doordeweekse dag een jongen van wie ik dacht dat hij nog op school moest zitten', vertelt Ahmed Marcouch. 'Ik vroeg hem ernaar. Hij antwoordde dat hij inderdaad naar school zou moeten, maar dat hij op dat moment geen school had omdat hij moest wachten tot hij aan zijn nieuwe opleiding kon beginnen. Hij zat al een week of drie thuis. Ik heb dat signaal direct doorgegeven aan leerplicht en gevraagd of zij konden helpen zodat hij wél vast kon starten. Als gemeente ben je een stuk dichterbij met je instituties om dit soort dingen te constateren en op te pakken. De school waar hij zich had aangemeld, had nooit mogen zeggen dat hij moest wachten. Die had moeten zeggen 'elke dag dat jij niet op school verschijnt, is een dag te veel. Kom binnen en we gaan regelen dat je morgen aan de bak kan.'

Het is een mooi praktijkvoorbeeld over hoe nauw de zorg voor kinderen en hun recht op leren Ahmed Marcouch aan het hart liggen. 'Een dag die je mist op school kun je nooit meer inhalen.'

Recht en plicht

18 januari 2018 herinneren velen zich als een zeer stormachtige dag. Voor veertien leerplichtambtenaren uit Arnhem en omgeving is het de dag waarop zij werden beëdigd door de burgemeester. Een formaliteit dachten ze. Maar door wat Marcouch hen bij die beëdiging voorhield, werd het een gedenkwaardige gelegenheid.

'Het was een mooie gelegenheid om leerplichtambtenaren te waarderen en de erkenning te geven voor het werk dat ze doen', zegt Marcouch. 'Leerplicht heeft volgens mij nog te vaak een negatieve ondertoon. Dat komt door dat woordje plicht, dat element van moeten. Terwijl het juist de leerplichtambtenaren zijn die zich hard maken voor het recht op onderwijs. Zij hebben daarin een cruciale rol.'

Er lijkt spanning te zitten tussen enerzijds kinderen en hun ouders voorhouden dat ze recht hebben op onderwijs en anderzijds juist het handhaven van de plicht naar school te gaan. Maar volgens Marcouch valt dat mee. 'Een Afrikaans spreekwoord

luit 'it takes a village to raise a child'. Dat betekent dat je voor de opvoeding en ontwikkeling van kinderen en jongeren allerlei mensen nodig hebt. In de eerste plaats natuurlijk de ouders en leraren, maar waar er problemen zijn, ook allerlei anderen, zoals de leerplichtambtenaar. Zij hebben er allemaal zorg voor te dragen dat ieder kind een goede opvoeding en onderwijs krijgt.'

Actieve afdeling

Marcouch benadrukt dat er bij het overgrote deel van de leerlingen nooit problemen zijn. Daar komen ouders en school er samen prima uit. 'Maar de kinderen en jongeren die verzuimen of die geregeld te laat komen, voor hen is de leerplichtambtenaar vaak de eerste die in het geweer komt. En vaak is verzuim of te laat komen een symptoom en liggen daarachter veel meer problemen, van ouders met schulden, eenoudergezinnen die de verantwoordelijkheid voor de zorg boven het hoofd groeit en soms ook huiselijk geweld.'

'Een dag die je mist op school kun je nooit meer inhalen'

Goed onderwijs kan volgens Marcouch niet zonder een goede en actieve afdeling leerplicht. 'Soms nemen ouders niet hun verantwoordelijkheid en soms zien ze ook niet de noodzaak van onderwijs. Dan is het goed dat er leerplichtambtenaren zijn die erop toezien dat kinderen naar school gaan. Het is niet alleen in het belang van het kind dat zij het beste uit zichzelf halen en hun talenten zo goed mogelijk ontwikkelen, maar het is ook in het belang van de samenleving. Als je als jongere een vak leert, ben je later ook in staat iets terug te geven aan de samenleving. We zitten allemaal te wachten op de dokters en loodgieters van de toekomst. En dat geldt ook voor de mode, voor de kunst of voor de creatieven die, zoals hier in Arnhem, meedenken over schonere vormen van energie.'

Kennis en expertise

Een van de redenen van de beëdiging van de leerplichtambtenaren door de burgemeester was de start van het Regionaal Bureau Leerplicht. In dat bureau is de uitvoering van de Leerplichtwet belegd van de gemeente Arnhem en acht omringende gemeenten. 'Ik denk dat dat een goede ontwikkeling is. Kijk je naar het primair onderwijs dan zie je dat bijna alle kinderen in de buurt naar school gaan. Maar in het voortgezet onderwijs is dat anders. Dan gaan veel leerlingen naar scholen buiten hun woonplaats. Daarom is het goed om regionaal te kijken, over gemeentegrenzen heen.' Daarbij ziet Marcouch nog een ander voordeel, namelijk de toegenomen capaciteit. 'Door deze ontwikkeling krijgt leerplicht veel meer kennis en expertise. Doordat we nu een regionaal bureau hebben, kan dat veel daadkrachtiger zijn.' Uiteindelijk gaat het natuurlijk om wat er in dat spreekkamertje gebeurt, in het gesprek tussen de leerplichtambtenaar, de jongeren en de ouders. Natuurlijk kun je meteen een proces-verbaal uitschrijven. En ik begrijp ook dat er van repressief beleid een preventieve werking uit kan gaan. Maar daarmee los je de problemen van dat kind niet op.

‘Goed onderwijs kan niet zonder een goede en actieve afdeling leerplicht’

Daarvoor is het nodig dat er vanuit de domeinen onderwijs, jeugd en zorg intensief wordt samengewerkt. Je kunt dat zien als een bouwput: ieder werkt vanuit zijn eigen expertise en allemaal samen zetten ze daar een huis neer. Als je dat van een afstandje bekijkt ziet het er misschien heel chaotisch uit. Wel is het van belang dat er, als een soort hoofdaannemer, één persoon de eindverantwoordelijke is. Hij zorgt ervoor dat iedereen de ruimte heeft om zijn eigen taak te vervullen, maar ook dat ze elkaar niet voor de voeten lopen.’ Wie dan die eindregisseur is en uit welk domein die afkomstig is, is voor Marcouch van ondergeschikt belang. ‘Het gaat erom dat het belang van het kind zo goed mogelijk gediend is.’

Scholen

Het werk van leerplichtambtenaren staat of valt met het melden door scholen. Dat gaat volgens Marcouch steeds beter. Soms ziet hij wel dat er nog problemen zijn, bijvoorbeeld doordat scholen te groot zijn of de werkdruk te hoog. ‘Daar iets aan te veranderen is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de landelijke politiek. Maar als gemeentebestuur hebben we ook invloed.’ Juist die scholen zouden wat Marcouch betreft nog wat meer hun verantwoordelijkheid mogen nemen. ‘Natuurlijk moet verzuim gemeld worden. Maar scholen zouden ook al bij de eerste keer dat een leerling afwezig is met de ouders kunnen bellen om te vragen of er iets aan de hand is.’

Dat leerplichtambtenaren steeds vaker op scholen te vinden zijn en spreekuur houden, vindt Marcouch een goede zaak. ‘Het helpt als je elkaar kent en regelmatig ontmoet. Dan weet je elkaar sneller te vinden en krijg je zaken sneller geregeld dan wanneer je elkaar af en toe via de telefoon spreekt.’

Op 1 augustus 2013 startte het Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre, aanvankelijk voor een pilotperiode van vier jaar. Na onderzoek naar de ervaringen en effecten van de samenwerking, is het sinds 1 januari van dit jaar ondergebracht in een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling. Het bureau is een samenwerkingsverband van negen gemeenten: Arnhem, Rheden, Rozendaal, Duiven, Westervoort, Zevenaar, Overbetuwe, Lingewaard en Renkum. Binnen het bureau werken vijftien leerplichtambtenaren (van wie er op 18 januari veertien opnieuw beëdigd zijn door burgemeester Marcouch), en RMC-consulenten voor de leeftijd 18 tot 23. Een speciale programmalijn is het schakelpunt, dat vanuit het regionaal programma VSV de overgang van kwetsbare jongeren naar de arbeidsmarkt begeleidt.

Sinds de verantwoordelijkheid voor jeugdzorg bij gemeenten belegd is, werkt het RBL waar mogelijk en nodig samen met de sociale (wijk)teams. Dit moet leiden tot zoveel mogelijk inzet op preventieve en vrijwillige hulp voor jongeren (en ouders). Andere speerpunten zijn thuiszittersproblematiek en absoluut verzuim. Om leerlingen beter van dienst te kunnen zijn, werkt het bureau aan de invoering van de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS), die werd ontwikkeld door het OM, de Raad voor de Kinderbescherming, Halt, de VNG en Ingrado. Met de MAS moet sneller duidelijk zijn hoe er, met het belang van de leerling als uitgangspunt, gehandeld kan worden. Het bureau ziet een toename van het aantal meldingen van verzuim dan ook als een verbetering. Waar voorheen een leerplichtambtenaar namens een gemeente actief was, worden nu leerplichtambtenaren gekoppeld aan scholen, van zowel primair onderwijs als voortgezet onderwijs. Grote voordeel daarvan is dat als er een collega afwezig is, er toch direct een aanspreekpunt is. Vooral in de kleinere gemeenten waar leerplichtambtenaren vaak eenpitters waren, is door de regionalisering de bereikbaarheid, maar ook de continuïteit van leerlingzaken enorm verbeterd.

Meer informatie: zie ook het artikel op pagina 20 over het onderzoek van Johanna Kolk over regionale samenwerking.

Hoogbegaafdheid

Neem ouders en kind serieus

TEKST YOLANTHE VAN DER REE ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

Hoogbegaafde leerlingen vallen niet altijd op. Ze kunnen middelmatig presteren en gedragen zich vaak onopvallend. De frustratie kan bij deze kinderen echter enorm oplopen wat dan thuis geuit wordt. In een enkel geval leidt het zelfs tot thuiszitten.

Marion Klein Nagelvoort wordt benaderd door ouders van hoogbegaafde kinderen of door ouders die vermoeden dat hun kind hoogbegaafd is. Klein Nagelvoort is psycholoog en orthopedagoog en erkend specialist hoogbegaafdheid. 'Hoogbegaafdheid is niet hetzelfde als hoog intelligent zijn', zegt zij.

Hoogbegaafdheid betekent naast een hoog IQ, ook een voorsprong op onder meer emotionele ontwikkeling. Ook beleven hoogbegaafde kinderen alles intenser dan andere kinderen. Wie nog nooit een hoogbegaafd kind is tegengekomen, zal hem of haar niet meteen herkennen', denkt Klein Nagelvoort. 'Een kleuter van net 4 die zegt 'mag ik dat turquoise krijtje dat daar links van je ligt?', zal waarschijnlijk wel opvallen. Maar bij een kind van 6 dat vanwege buikpijn regelmatig niet naar school komt, is hoogbegaafdheid niet de eerste gedachte.'

Eenzaam

'Hoogbegaafden staan vaak anders in de wereld', zegt Klein Nagelvoort. 'Iets is niet gewoon blauw maar hemelsblauw, koningsblauw, nachtblauw, staalblauw of marineblauw. Het rechtvaardigheidsgevoel is bij de meesten enorm ontwikkeld. Hoogbegaafde kinderen kunnen boos worden als dingen anders gaan dan is afgesproken. Of als een ander kind eenzelfde cijfer krijgt voor een minder mooi werkstuk omdat hij zo zijn best heeft gedaan. Een item op het Jeugdjournaal over de walvissenjacht kan hen dagen uit de slaap houden. Want hoe moet het met het kalf nu de moeder dood is?'

'Hoogbegaafde kinderen voelen zich vaak eenzaam omdat zij letterlijk een andere taal spreken dan hun klasgenoten. Doordat ze 'anders' zijn, hebben zij niet wezenlijk contact met andere kinderen. Ook kunnen ze gepest worden, buiten de groep vallen. Dat kan reden zijn voor allerlei klachten: buikpijn, hoofdpijn, neerslachtigheid. En die kunnen weer leiden tot schoolverzuim.'

Gedragsproblemen

Het is volgens Klein Nagelvoort belangrijk dat leerkrachten, maar ook leerplichtambtenaren ouders altijd serieus nemen. 'Ouders lopen echt niet te koop met een hoogbegaafd kind, dat is een misverstand. Ze kloppen vaak schuchter bij mij aan. Het consultatiebureau of andere professional heeft hen doorverwezen. Dus als ouders op school of bij leerplicht aangeven dat hun kind hoogbegaafd is, kun je er in de meeste gevallen vanuit gaan dat dat inderdaad het geval is.'

Hoogbegaafde kinderen kunnen zeer creatief zijn in het bedenken van oplossingen. Daar kunnen professionals gebruik van maken als schoolgang tijdelijk lastig is. 'Neem ouders en kind serieus', zegt Klein Nagelvoort. 'Leerplichtambtenaren die dat doen denken mee, stellen vragen en geven het kind een rol in het zoeken naar oplossingen. Je kunt hen prima vragen wat voor een school bij hen zou passen, waar zij kunnen floreren. Door hen te betrekken in de oplossing, wordt het ook hún oplossing en zullen ze zich meer inzetten om het te laten slagen.'

Klein Nagelvoort denkt dat het voor een deel van de hoogbegaafde kinderen een goed idee is om ze bij elkaar te plaatsen. 'Het is zo waardevol kinderen tegen te komen die jou begrijpen, die net zo denken als jij, die net als jij blij worden van een mooi gedicht. Herkenning is wezenlijk om de kans op gevoelens van eenzaamheid en isolement te verkleinen. Buiten school, in de straat, op de sportclub, komen hoogbegaafde kinderen voldoende kinderen tegen die niet hoogbegaafd zijn.'

Meer informatie

Tijdens de werkconferentie op 19 april a.s. geeft Marion Klein Nagelvoort een workshop over hoogbegaafdheid.

Lucas Kleefman is 13 jaar en zit in 4 vwo. De onderbouw volgde hij onderwijs in de hoogbegaafdenafdeling van het Rijswijks Lyceum. Daar zijn de klassen kleiner en is de aanpak afgestemd op hoogbegaafde leerlingen. Na deze onderbouw stromen leerlingen door naar de reguliere afdeling. Lucas zit nu dus in een klas met ook niet-hoogbegaafden. 'Het gaat prima', zegt Lucas, 'ook al ben ik veel jonger dan mijn klasgenoten, ik voel me niet anders. Op de basisschool heb ik ook klassen overgeslagen, maar ik paste prima bij mijn klasgenoten. Ik denk een beetje anders. Ik hou me soms bezig met dingen waar mijn klasgenoten niet zo in geïnteresseerd zijn. Met wat er in de wereld gebeurt bijvoorbeeld. Maar dat geeft niks, er zijn genoeg dingen waar we samen kunnen optrekken.'

Het is overigens de tweede keer dat Lucas in 4 vwo zit. Vorig schooljaar ging het minder goed. 'In 4 vwo moet ik echt werken en dat was ik niet gewend. Nu ben ik gewend aan de manier van leren en gaat het heel goed.'

Lucas kan goed vertellen wat hij als hoogbegaafde leerling nodig heeft. 'Ik vind het snel saai en dan ga ik me vervelen. Het is dus belangrijk dat ik uitgedaagd word. Ook moeten de omstandigheden zo zijn dat ik me goed kan concentreren. Dat kost me soms moeite omdat m'n hoofd zo snel gaat. En het is fijn als docenten weten hoe ze met hoogbegaafde leerlingen moeten omgaan. Ze moeten niet te veel uitleggen, ik wil graag zelf op zoek naar antwoorden. Daar zit voor mij de uitdaging. Dat is ontzettend belangrijk anders wordt het saai.'

Lucas wil al sinds de basisschool geneeskunde studeren en is nog steeds vastbesloten. Hij zal 16 zijn als hij van het vwo komt en zal dan misschien nog een jaartje moeten wachten.

Tien jaar startkwalificatie: wat hebben we gewonnen en wat kan beter?

TEKST YOLANTE VAN DER REE FOTO BART VERSTEEG

Toen Anja Vink het verzoek kreeg om de Schimmelpennincklezing 2018 te verzorgen, hoefde ze niet lang na te denken. Ja leuk, dat deed ze graag. Aan de vooravond van de Dag van de Leerplicht vertelt ze Ingrado Magazine over het waarom en ook over de inhoud van haar lezing, die inmiddels is uitgesproken. Titel: Tien jaar startkwalificatie: wat hebben we gewonnen en wat kan beter?

Anja Vink is onderwijsjournalist en schreef eerder het boek *Van deze kinderen ga je houden*. Voor dit boek liep ze een jaar mee met klas 1D van een vmbo-school in de Rotterdamse wijk Delfshaven. De Schimmelpenninck-lezing 2018 baseerde Vink op nieuwe ervaringen: een half schooljaar meelopen met een mbo-2 klas Administratie op een Haags ROC. Die ervaringen komen vanaf eind maart uit als een serie in *Vrij Nederland*.

Het moet anders

Kern van de boodschap is Vinks overtuiging dat het onderwijs voor deze groep jongeren anders georganiseerd moet worden.

‘Zoals we het nu doen helpen we jongeren niet aan een behoorlijk toekomstperspectief. Het taalniveau van veel leerlingen in deze mbo-klas is erg laag en het rekenniveau is vaak nog dramatischer. Ze volgen een opleiding in de administratieve richting terwijl je op je vingers kunt natellen dat die niet tot een baan gaat leiden. Sommige van deze jongeren stapelen de ene faalervaring op de andere, dus hun motivatie neemt zienderogen af.’

Nederland is kampioen terugdringen van voortijdig schoolverlaten, zegt Vink. ‘Sinds eind vorige eeuw gestart werd met vsv-beleid daalde het aantal voortijdig schoolverlaters flink, met name in het voortgezet onderwijs. Nu is het zaak met elkaar vast te stellen hoe we de moeilijke groep die nu overblijft, binnen de onderwijsmuren houden. Het is echt ongelooflijk met welke enorme problemen jongeren worstelen. Schulden, schulden en nog eens schulden, jongens met enkelbanden, meisjes met een prostitutieverleden, dakloze jongeren. Een hele klas waar echt niemand, maar dan ook niemand geen problemen heeft! School is nog wel hun minste probleem. Die levert hen tenminste nog een inkomen, want studiebeurs, op.’

Verzuimregistratie

Uit de Schimmelpenninck-lezing: ‘Nederland voerde in 2007 de zogenaamde startkwalificatie in: met een diploma mbo-niveau 2, zo

was de overtuiging, zijn jongeren redzaam op de arbeidsmarkt. En daarmee werd de leerplicht van zestien naar achttien jaar verhoogd'...

... 'Mbo-scholen moeten een kloppende verzuimadministratie overleggen op straffe van een boete en werden tot twee weken geleden afgerekend op hoe lang studenten over hun studie in het mbo deden. Het heeft ertoe geleid dat Nederland nu het braafste jongetje van de klas is met de laagste schooluitval van alle Europese landen...'

... 'En dat wil ik benadrukken: dat is een goede zaak. Maar (er is altijd een maar): ondanks al deze inspanningen blijft een hardnekkige groep over: bijna 5 procent van de jongeren boven de achttien en voornamelijk in de vier grote steden.'

'Van de 23 leerlingen in de klas die ik volgde, zijn er aan het begin van de schooldag regelmatig slechts drie, misschien vier aanwezig. En gaandeweg de ochtend druppelen er dan nog wat binnen. Dan gaat er iemand naar de wc, en nog een, om die dag niet meer terug te keren. De verzuimregistratie is strak geregeld want iedere leerling moet zijn pasje door een lezer halen als hij het klaslokaal betreedt. Elk lesuur! Maar soms hebben leerlingen het pasje van een vriend of vriendin mee en kloppen ook voor hem of haar. Wat heeft registratie op deze manier voor zin?'

Perspectief

Toch toont Vink zich in haar lezing ook optimistisch. 'Weliswaar verdwijnen nog regelmatig leerlingen uit ons vizier, maar ze wandelen toch maar mooi op een dag weer die school binnen. Want: dit soort jongeren kwam tot 2007 helemaal niet meer naar school. Die waren al lang uit het zicht van het onderwijs. Dat hele registratiecircuit rond tellen en verantwoording afleggen heeft ze zichtbaar gemaakt. De vraag die nu wel overblijft: geven we ze ook wat ze nodig hebben? Weten we überhaupt wel wat we met deze groep jongeren aan moeten? Zijn we niet een beetje verlegen met ze? Wat wij deze groep jongeren nu bieden is te weinig...'

En Vink besluit met een perspectief: ... 'Maar eigenlijk ligt de oplossing best voor handen: we hebben deze groep tot een minimum teruggebracht. We weten wie ze zijn. Laten we nu eens geen tijdelijke, maar structurele projecten opzetten voor jongeren die altijd buitenboord zijn gevallen en waar we als onderwijs eigenlijk nooit wisten wat we ermee aan moesten vangen. Het is een teken van beschaving en wellicht ook wel een teken van het succes van onderwijs als we ook deze jongeren op weg helpen in deze ingewikkelde maatschappij en om het maar heel flauw te zeggen tot eerbare belastingbetalers te maken. En misschien doen we het ook wel voor hun kinderen: zodat zij een betere start hebben en de vicieuze cirkel wordt doorbroken.'

Meer informatie

Zie voor de integrale tekst van de Schimmelpenninck-lezing de publicatie die met dit magazine werd meegestuurd. De tekst is ook na te lezen via www.ingrado.nl

Ingrid van Engelshoven

minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

W

Wat was het meest uitdagende dossier dat op uw bureau lag bij uw aantreden?

'Het meest uitdagende dossier is het lerarentekort. Het lerarentekort is een dringende opgave die alleen op te lossen is door goede samenwerking en veel creativiteit.'

Wat is uw persoonlijke ervaring met het werkteerrein van onze leden: leerplicht en RMC?

'Als wethouder onderwijs in Den Haag ben ik 7 jaar verantwoordelijk geweest voor leerplicht en RMC. Dat werk is zo belangrijk omdat het eraan bijdraagt dat ieder kind, iedere jongere zijn recht op ontwikkeling kan waarmaken.'

Wat betekent het recht op onderwijs voor u? Hoe beschermen we dit recht het best?

'Dat ieder kind naar school gaat en daar gelijke kansen krijgt om zich optimaal te ontwikkelen. Dat doen we door altijd te kijken naar wat een jongere kan en wat er wél mogelijk is. Scholen en gemeenten hebben dan

ook de taak om ieder kind het onderwijs te bieden dat bij hem of haar past.'

Wat is er volgens u nodig om iedere jongere in staat te stellen zich optimaal te ontwikkelen?

'We moeten zorgen voor goed en toegankelijk onderwijs, met oog voor de verschillende kwaliteiten en omstandigheden van kinderen. Dat vraagt om creativiteit van scholen om het onderwijs voor sommige jongeren net even iets anders vorm te geven. Als ze ondersteuning nodig hebben, moet dat dicht bij hen worden georganiseerd. Help jongeren erachter te komen wie ze zijn, waar ze goed in zijn en wat ze later willen gaan doen.'

Welke rol ziet u hierin weggelegd voor leerplichtambtenaren en RMC-trajectbegeleiders?

'Leerplichtambtenaren en RMC-trajectbegeleiders kennen de jongeren heel goed en weten vaak wat er speelt. De betrokkenheid van deze mensen is me uit mijn tijd als wethouder heel goed bijgebleven. Ze weten jongeren die het op school niet meer zien zitten te bereiken en weer perspectief te bieden. Dat doen ze samen met de jongere, de ouders en de school. En als school - al dan niet tijdelijk - geen optie meer is, zoeken ze naar een passende andere route.'

Hoe kan het onderwijs optimaal aansluiten op de arbeidsmarkt?

'Om jongeren goed voor te bereiden op de arbeidsmarkt, moeten mbo-instellingen werkgevers actief

‘Scholen en gemeenten hebben de taak om ieder kind het onderwijs te bieden dat bij hem of haar past’

betrekken bij het onderwijs. Werkgevers investeren op hun beurt in ons onderwijs en de studenten, bijvoorbeeld door ze kennis te laten maken met de praktijk via bedrijfsopdrachten en stages. Specifiek voor studenten uit de entree-opleiding en niveau 2 mbo-opleidingen liggen er kansen voor werkgevers om jongeren binnen hun bedrijf door te laten groeien tot onmisbare vakmensen.’

U wilt een extra stap zetten voor het beroepsonderwijs, zegt u op de site van OCW. Welke stap zal dat zijn?

‘Met het recent afgesloten bestuursakkoord met de mbo-sector en de nieuwe kwaliteitsafspraken wil ik een belangrijke extra stap zetten. In de nieuwe kwaliteitsafspraken wil ik sturen op meer verantwoordelijkheid bij de scholen om in samenspraak met hun partners in de regio, zoals gemeenten en werkgevers, tot stevige ambities te komen. Ik wil scholen daarbij in ieder geval vragen aandacht te besteden aan drie landelijke speerpunten, te weten jongeren in een kwetsbare positie, gelijke kansen en onderwijs dat aansluit op de arbeidsmarkt van de toekomst.’

Hoe kijkt u aan tegen de startkwalificatie? Wat bieden we jongeren die die kwalificatie niet kunnen behalen?

‘Een startkwalificatie geeft jongeren een grotere kans om een goede start op de arbeidsmarkt te maken en duurzaam aan het werk te blijven. Daarom moeten we er naar blijven streven dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie halen. Maar we moeten ook eerlijk zijn

en ons realiseren dat dat (tijdelijk) niet voor iedereen haalbaar is. Ook deze jongeren hebben veel in hun mars en willen graag werken. Het is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van scholen, werkgevers en de overheid om hen perspectief te bieden en op maat te ondersteunen bij het vinden van de juiste plek.’

Hoe kijkt u in dit verband naar de rol van de gemeente?

‘De gemeente speelt een centrale rol voor jongeren die wat meer ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk. Doordat de gemeente taken heeft op het gebied van leerplicht/RMC en zorg en begeleiding bij het vinden van werk, kan ze die positie ook innemen. Door te kijken naar wat een jongere kan en wil en samen met partners uit het onderwijs, de zorg en werkgevers te kijken naar alle mogelijkheden die er zijn.’

Welke vraag stelden we niet en zou u graag beantwoorden?

‘De vraag wat leerplichtambtenaren en RMC-trajectbegeleiders van mij kunnen verwachten. Ik blijf hun werk ondersteunen en wil samen met hen kijken waar het nog knelt. Want hoewel er heel veel goed gaat, zijn er altijd dingen die nog beter kunnen. Ik wil iedereen die ergens tegenaan loopt dan ook vragen dit te blijven melden. Dan zoeken we samen naar een oplossing, zodat jongeren nog beter geholpen kunnen worden bij het vinden van hun plek in de samenleving.’

Onderzoekers nemen werkveld onder de loep

TEKST YOLANTHE VAN DER REE ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

Verschillende onderzoekers hebben zich gebogen over het terrein van leerplicht, RMC en het recht op onderwijs. Ieder vanuit een eigen invalshoek. In opdracht van Ingrado, OCW of op eigen initiatief. In dit artikel vertellen zij over de vragen die zij stelden en de antwoorden die ze vonden. En over het belang van hun onderzoek voor het werk van leerplicht en RMC.

Hermien Jacobs is zelfstandig projectmanager voor overheid, onderwijs en jeugd.

Ze deed in opdracht van Ingrado onderzoek naar thuiszitterscasuïstiek binnen de samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs en de rol van leerplicht/RMC daarin.

Wat was de aanleiding voor je onderzoek?

'Ingrado deed eerder onderzoek naar thuiszitters. Naar aanleiding daarvan zijn maatregelen getroffen om thuiszitten te voorkomen en op te lossen. Mijn onderzoek moest laten zien waar dat toe geleid heeft. Doen we de goede dingen en doen we de dingen goed? Het was voor het eerst dat Ingrado deze vraag niet voorlegde aan de beroepsgroep leerplicht/RMC zelf, maar aan anderen.'

Hoe ben je te werk gegaan?

'Ingrado was op zoek naar het verhaal achter de casuïstiek. Om dat boven water te krijgen, heb ik gesprekken gevoerd met alle 75 samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs. Bovendien heb ik hen gevraagd van de meest recente melding bij de Inspectie de derde casus van de lijst 'zit korter dan 3 maanden thuis' en de derde van de lijst 'langer dan 3 maanden thuis' te selecteren. Op die twee casussen zoomden we in. Wie waren betrokken, hoe verliep de samenwerking, hoe was de communicatie, wat ging goed, wat kon beter, etc. Soms sprak ik alleen de directeur van het samenwerkingsverband, soms de coördinator thuiszitters, soms schoof leerplicht aan of de adviseur passen onderwijs. In totaal zijn 102 casussen besproken en geanalyseerd. Daarnaast hebben we ook de regionale thuiszittersaanpak besproken. Welke kansen en risico's ziet men en welke ontwikkelingen staan er op de rol?'

'Om de eerste bevindingen te delen hebben we tussentijds een bijeenkomst georganiseerd met een klankbordgroep bestaande uit een gemêleerd gezelschap afkomstig uit verschillende regio's. Opvallend was het enthousiasme dat we daar zagen. Men was opgetogen elkaar te treffen en hun verhaal te kunnen vertellen.'

Wat zijn je bevindingen?

'Opvallend vind ik de positiviteit, de inzet en bereidheid om met elkaar de schouders eronder te zetten. Wat niet wil zeggen dat het overal goed gaat. Ik heb risico's onderscheiden en kansen. Aangezien ik graag in kansen denk, noem ik er hier een aantal. Het ontschotten van budgetten staat echt op steeds meer plaatsen op de agenda. Eén pot van waaruit onderwijs-zorgarrangementen betaald kunnen worden, komt daardoor meer in beeld. Ook krijgt de ziekteverzuimaanpak steeds vaker vorm in samenwerking tussen school, leerplicht en de jeugdgezondheidszorg. En een heel duidelijke tendens is het samenwerkingsverband te betrekken bij het verlenen van een vrijstelling 5 onder a. En waar dat gebeurt, leidt dat tot een afname van het aantal vrijstellingen.'

'Wat verder uit het onderzoek naar voren komt, is dat de oplossing voor thuiszitten binnen de eerste drie maanden gevonden moet worden. Zit een leerling langer dan drie maanden thuis, dan worden het er in de meeste gevallen meer dan tien.'

Wat is het belang van je onderzoek voor het werkveld van leerplicht en RMC?

'Uit het onderzoek blijkt luid en duidelijk dat samenwerking en een heldere communicatie succesfactoren zijn voor een adequate thuiszittersaanpak. Daar kunnen leerplicht en RMC zeker ook hun voordeel mee doen. Verder bleek hoe zinvol het is elkaar al te kennen voordat zich een probleemgeval aandient. Investeer in samenwerking zodat je elkaar weet te vinden als het er echt op aankomt!'

Wat hoop of verwacht je dat het vervolg op jouw onderzoek zal zijn?

'Ik hoop dat duidelijk is geworden dat de cijfers waar altijd op gefocust wordt, niet leidend moeten zijn. Dat het verhaal áchter die cijfers verteld moet worden om tot echte oplossingen te komen. Wat zien we en wat kunnen we daarvan leren?'

Een publicatie naar aanleiding van dit onderzoek verschijnt in mei 2018. Zie www.ingrado.nl.

Johanna Kolk, onderzoeker en organisatieadviseur bij Hiemstra & De Vries, kent het sociaal domein goed en deed in opdracht van Ingrado onderzoek naar organisatievormen voor leerplicht.

Wat was de aanleiding voor je onderzoek?

‘Ingrado krijgt geregeld de vraag wat de voor- en nadelen zijn van regionale samenwerking voor leerplicht en welke vorm van samenwerking de voorkeur heeft. De verwachting is dat het aantal vragen na de gemeenteraadsverkiezingen zal toenemen. Reden voor Ingrado om Hiemstra & De Vries te vragen hier onderzoek naar te doen en een handreiking op te stellen.’

Wat heb je onderzocht?

‘Ik onderzoek wat afwegingen zijn voor samenwerking, welke aandachtspunten gelden bij de verschillende organisatievormen en hoe de voordelen benut en de nadelen ondervangen kunnen worden.’

Hoe ben je te werk gegaan?

‘Ik ben in gesprek gegaan in verschillende regio’s om zo voldoende informatie op te halen. We onderscheiden drie organisatievormen: de lokale variant waarbij de gemeente zelf de leerplichttaak uitvoert. De tweede vorm is de centrumgemeente die de leerplichttaak uitvoert voor de kleinere gemeentes in de regio. En de derde is de RBL-variant waarbij verschillende gemeentes in een regio de leerplichttaak gezamenlijk uitvoeren. Voor alle varianten heb ik de voor- en nadelen in beeld gebracht. Wat gaat goed, wat is lastig, hoe is dat opgelost, waarom is het wel of niet gelukt, etc.’

Wat zijn je bevindingen?

‘Wat opvalt is dat gemeentes sinds de decentralisaties op zoek zijn naar hoe leerplicht ondersteunend kan zijn in het

sociale domein. Ze vragen zich af welke keuzes ze kunnen maken, welke organisatievorm helpend kan zijn. Kiezen we ervoor leerplicht onder te brengen in een RBL waardoor de samenwerking met andere gemeentes wordt versterkt of brengen we leerplicht onder bij het lokale jeugd- en gezinsteam of centrum van jeugd en gezin waardoor lokaal een integrale aanpak kan ontstaan? We zien ook varianten daarop dat het RBL wordt ondergebracht bij de GGD of regionale inkooporganisatie van de jeugdhulp.’

‘Soms is de keuze voor samenwerking een heel praktische namelijk gebaseerd op de leerlingstromen. Als leerlingen van de ene gemeente naar school gaan in een andere gemeente, kan samenwerking in een RBL voordelen hebben. Toch blijkt ook dan een gedeelde visie op de functie van leerplicht noodzakelijk. Zetten we leerplicht preventief in of laten we de preventieve taak bij de hulpverlening en is de leerplicht-ambtenaar de handhaver? Als gemeentes het hierover niet eens zijn, is samenwerking in een RBL lastig.’

‘Bij de centrumgemeente-variant bleek het van belang dat gemeentes zich realiseren dat er sprake is van een opdrachtgever-opdrachtnemerrelatie. De kleinere gemeentes die de leerplichttaak overdragen aan de centrumgemeente zijn opdrachtgever en mogen dus eisen stellen aan de opdrachtnemer. Gemeentes die zich bewust waren van deze relatie en ontevreden waren over de aanpak van de centrumgemeente, gingen het gesprek hierover aan. Zo konden zij aanpassingen in de aanpak teweeg brengen in plaats van dat ze zich terugtrokken uit de samenwerking.’

‘In de lokale variant waarbij elke gemeente de eigen leerplichttaak uitvoert, kunnen de leerlingstromen tussen gemeentes lastig zijn voor scholen. Het kan leiden tot een ongelijke behandeling bij verzuim van leerlingen in een zelfde klas, maar uit een andere gemeente.’

Wat hoop of verwacht je dat het vervolg op jouw onderzoek zal zijn?

‘Ik hoop dat de Handreiking Organisatievormen leerplicht gemeentes gaat helpen keuzes te maken. Dat hij zal ondersteunen bij het goede gesprek en het aangaan van samenwerking. En ik hoop, samen met Ingrado, dat leerplicht zo een stevige plek zal vinden in het sociale domein en niet apart blijft staan.’

De Handreiking Organisatievormen leerplicht is te downloaden via www.ingrado.nl/assets/uploads/20180126_Handreiking_Organisatievormen_Leerplicht.pdf

René Halberstadt, stafmedewerker
Leerlingzaken gemeente Den Haag.

Hij werkt aan een proefschrift over op de relatie ziekteverzuim en schoolbeleid.

Wat was de aanleiding voor je onderzoek?

Ruim zeven jaar was ik leerplichtambtenaar en kwam ik veel op scholen. Wat me triggerde was het vermoeden dat ongeoorloofd verzuim en ziekteverzuim communicerende vaten zijn. Zet je succesvol in op het terugdringen van spijbelen, dan stijgt het ziekteverzuim, zo is de gedachte. Hoe zit dat, vroeg ik me af, klopt dat? Toen ik me daarin ging verdiepen, bleek er over dit vermoeden helemaal niets te vinden.

‘Ondertussen was ik aan een studie sociologie begonnen en ik had zo de smaak te pakken dat ik na mijn masterscriptie door wilde. Ik besloot op te gaan voor promotie. Mijn achtergrond, de aannahme van de communicerende vaten en mijn promotie, hebben me naar dit onderzoek geleid.’

Wat was je vraagstelling?

‘Meest simpel luidt die: Doet schoolbeleid ertoe? Iets nader toegelicht: de dynamiek tussen leerlingen en ouders laat iets interessants zien. Kinderen die spijbelen of ‘schoolziek’ zijn, worden vaak ziek gemeld door hun ouders die hiermee ongeoorloofd verzuim ‘witwassen’. Hoe kan nu het schoolbeleid deze dynamiek beïnvloeden? Op een school met een zeer streng verzuimbeleid, heb je een serieus probleem als je spijbelt. In dat geval kan het kind extra druk uitoefenen op de ouders om hem of haar ziek te melden. Waarmee het spijbelen verandert in geoorloofd verzuim. Op een liberale school met een ruimhartig verzuimbeleid zal een leerling misschien makkelijker spijbelen en is er zicht op het ongeoorloofde verzuim.’

Hoe ben je te werk gegaan?

‘Het is niet makkelijk een onderzoek op scholen uit te voeren, ze zijn behoorlijk onderzoeks-moe. Ik had de mazzel dat ik door mijn leerplichttijd een groot netwerk en veel goodwill had opgebouwd. Ik vond twaalf vo-scholen in Den Haag bereid om mee te werken.’

‘Allereerst kreeg ik de beschikking over een enorme hoeveelheid data van de scholen rond (ziekte)verzuim. Vervolgens ben ik tijdens rapportavonden bij de ingang van de school gaan staan met een vragenformuliertje. Op die manier kreeg ik inzicht in ouderschapsstijlen: autoritair, gezaghebbend en permissief. Leerlingen vulden ook een vragenformulier in waarmee ik schooldeviant gedrag onderzocht, gedrag dat kan leiden tot schooluitval. Die twee legde ik naast elkaar. Is de ouderschapsstijl van invloed op schooldeviant gedrag? En als een kind dat niet naar school wil, een toegeeflijke ouder heeft en veel ziek is, kun je dat dan ombuigen met schoolbeleid?’

Wat zijn je bevindingen?

‘Het is een promotie-onderzoek en er komt een boek, dus veel kan ik nog niet weggeven. Maar vooruit eentje dan: spijbelen en ziekteverzuim zijn géén communicerende vaten. Wel is er sprake van een positieve correlatie wat inhoudt dat kinderen die veel ziek zijn, ook veel spijbelen en vice versa. Ruim 90 procent van de kinderen die spijbelen, heeft daarnaast een geschiedenis van ziekteverzuim.’

Wat zijn je aanbevelingen?

‘Ook hier moet ik zuinig zijn, maar de belangrijkste is ongetwijfeld dat we af moeten van het verschil tussen ziek zijn en spijbelen. In beide gevallen is een kind niet op school en daar moeten we ons zorgen om maken. Je zult beide moeten aanpakken. Leerplicht en Jeugdgezondheidszorg zullen hier samen in moeten optrekken.’

Wat is het belang van jouw onderzoek voor het werkveld van leerplicht en RMC?

‘Op steeds meer plekken is gelukkig M@ZL ingevoerd, waardoor leerplichtambtenaar en de jeugdarts meer samenwerken. Als we deze aanpak verbreden en ook van toepassing laten zijn op spijbelaars, ontstaat er een integrale aanpak van schoolverzuim. De boodschap is in alle gevallen ‘je was niet op school, we maken ons zorgen’. En begeleid een kind bij het teruggaan naar school, al is hij maar een halve dag afwezig geweest. Zelfs dan kan hij al achterlopen bij bepaalde vakken. En een kleine achterstand kan op langere termijn grote gevolgen hebben.’

Jos Lubberman, senior-onderzoeker bij Regioplan beleidsonderzoek, is projectleider van het onderzoek naar het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet door scholen.

Regioplan voerde dit onderzoek uit in opdracht van het ministerie van OCW. Ingrado had zitting in de begeleidingscommissie.

Wat was de aanleiding voor jullie onderzoek?

'In 2012 is het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet door scholen van de gemeente wettelijk overgegaan naar de Inspectie van het Onderwijs. In 2014 heeft een eerste evaluatie plaatsgevonden die tot aanbevelingen en veranderingen heeft geleid. Daarbij is de toezegging gedaan in 2017 nogmaals een onderzoek uit te voeren naar de stand van zaken het toezicht op de naleving.

Wat hebben jullie onderzocht?

'De vraag die in dit onderzoek gesteld werd luidt 'Hoe functioneerde het Inspectietoezicht in de sectoren po, (v) so, vo en mbo gedurende de schooljaren 2014/2015 tot en met 2016/2017?'

Hoe zijn jullie te werk gegaan?

'We hebben gesprekken gevoerd met sleutelinformanten van de inspectie, Ingrado, VNG en PO-, VO- en MBO-Raad. Hen is gevraagd hoe het toezicht vanuit hun perspectief functioneert. Daarnaast hebben we een enquête uitgezet onder leerplichtorganisaties en instellingen (po, vo en mbo) en hadden we de beschikking over een enorme hoeveelheid data; de leerplichttellingen van de gemeentes, documenten van de inspectie. Die informatiebronnen hebben we geanalyseerd en naast elkaar gelegd. Vervolgens hebben we interviews gehouden met betrokkenen om het beeld verder uit te diepen.'

Wat zijn de bevindingen?

'Het onderzoek laat zien dat toezicht bijdraagt aan een betere naleving van de Leerplichtwet. Ook bleek dat een goede samenwerking tussen leerplichtorganisaties en de inspectie kan bijdragen aan gericht toezicht en betere naleving.'

'Leerplichtambtenaren maken relatief weinig gebruik van de mogelijkheid een melding te doen in de Signalenbox van de inspectie als de verzuimregistratie van een school niet op orde blijkt. Zij geven aan bij voorkeur samen met de school te willen werken aan verbetering.'

'Opvallend is verder dat de inspectie meer onvolkomenheden in de naleving door scholen ziet, dan de scholen zelf. Deze onvolkomenheden zaten met name in de verzuimadministratie, de melding van verzuim en de toekenning van verlof.'

Wat is het belang van jullie onderzoek voor het werkveld van leerplicht en RMC?

'We weten al langer dat een goede verzuimregistratie ertoe doet om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en om een eenduidig vervolgtraject te kunnen inrichten. Ook de MAS streeft naar deze eenduidige aanpak. Toezicht kan helpen de verzuimregistratie te verbeteren, zodat het verzuim van alle jongeren op vergelijkbare wijze wordt aangepakt.'

'Verder hoop ik dat het onderzoek aanleiding zal zijn om de samenwerking tussen gemeenten, inspectie en scholen te versterken. Dit kan bijvoorbeeld via de samenwerkingsovereenkomsten. De minister heeft inmiddels toegezegd met een wetsvoorstel te komen dat samenwerking mogelijk maakt.'

Zie voor het onderzoeksrapport <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/02/19/kamerbrief-over-cijfers-schoolverzuim-en-vrijstellingen-funderend-onderwijs>

Een vijfde onderzoek betreft (de omvang van) het verzuim in het primair onderwijs en het verzuimbeleid van de scholen. KBA Nijmegen voerde dat onderzoek uit en werkt op dit moment aan de uitkomsten. Hierover meer in het volgende nummer van Ingrado Magazine.

Kwetsbare jongeren

Met Boris-aanpak naar de arbeidsmarkt

TEKST YOLANDE VAN DER REE FOTO SBB

Leerlingen uit het vso en praktijkonderwijs succesvol toeleiden naar de arbeidsmarkt. Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs & bedrijfsleven (SBB) heeft de taak om hier een bijdrage aan te

leveren door het systeem van werkend leren van het beroepsonderwijs ook beschikbaar en toegankelijk te maken voor vso en pro.

Om dat waar te maken zijn verschillende instrumenten ontwikkeld waarmee ook RMC-trajectbegeleiders hun voordeel kunnen doen. SBB, gefinancierd door het ministerie van OCW, is in het leven geroepen om beroepsonderwijs en bedrijfsleven te faciliteren goed onderwijs voor mbo-ers in te richten. Dat wil zeggen onderwijs dat leidt tot een diploma en een baan. Daarnaast zorgt SBB voor voldoende leerbedrijven en wordt er informatie verzameld over ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zodat daarop geanticipeerd kan worden door de opleidingsinstellingen.

Werkend leren

Monique Mol is beleidsadviseur doelgroepen bij SBB. Haar opdracht is de aansluiting van jongeren uit VSO en PRO op de arbeidsmarkt te verbeteren. 'We richten ons op jongeren die (nog) geen startkwalificatie zullen halen, maar wel in staat zijn arbeid te verrichten. Voor hen is de zogenoemde Boris-aanpak ontwikkeld. We maken gebruik van de werkprocessen uit de mbo-kwalificatiedossiers. Dit 'werkend leren' is voor veel jongen dé manier om een vak te leren. We bouwen op deze manier een maatwerkopleiding die via het Boris Praktijkloket leidt tot een Praktijkverklaring. Die Praktijkverklaring is erkend door de brancheorganisaties als bewijs van vakbekwaamheid in de vermelde werkprocessen. Daarmee kan de jongere dus laten zien wat hij of zij allemaal kan.'

Instrumenten

De start van de Boris-aanpak ligt op school. Leerlingen uit het vso en praktijkonderwijs kunnen via de SBB Werkverkenner uitzoeken welke werksoorten bij hun talenten passen en een leerbedrijf vinden waar ze hun kwaliteiten verder kunnen ontwikkelen. De Werkverkenner is een webbased instrument dat uitgaat van de talenten en persoonskenmerken van de jongere. Mol: 'Die persoonskenmerken worden gematcht met mogelijke werkprocessen. Vervolgens kan de jongere een keuze maken voor een werkproces, een kerntaak of beroep. Als hij dat gedaan heeft, kan hij direct doorklikken naar stagemarkt.nl om een leerbedrijf te vinden bij hem in de buurt. En als hij meer informatie wil over het beroep, kan hij doorklikken naar beroepeninbeeld.nl en een beroepsfilmpje bekijken. Ook in het intakeproces bij RMC kunnen deze instrumenten een belangrijke rol spelen. De RMC-trajectbegeleider kan samen met een jongere de Werkverkenner invullen. Daarmee kijkt de trajectbegeleider samen met de leerling/kandidaat vooral naar werk dat bij hem past en voorhanden is in de regio.'

Als bovenstaande route is doorlopen, gaat de jongere aan de slag bij een leerbedrijf waar hij de werkprocessen inoefent. Aan het eind van het maatwerk-opleidingstraject kan de school dan in het Praktijkloket een Praktijkverklaring aanvragen. Als de leerling volgens het leerbedrijf voldoet aan de beoordelingscriteria van de werkprocessen ontvangt hij een Praktijkverklaring van het leerbedrijf. Veranderen de werkzaamheden in de toekomst, dan kunnen nieuwe werkprocessen aan de Praktijkverklaring worden toegevoegd.

Meer informatie

www.s-bb.nl

Werkverkenner:

www.beroepeninbeeld.nl/werkverkenner

Stagemarkt:

www.stagemarkt.nl

Praktijkloket (vooralsnog alleen toegankelijk voor VSO en praktijkonderwijs):

www.borispraktijkloket.nl

Dit is Yaqob, een amv-er die woont in een kleinschalige woongroep van Sterk Huis. Zijn droom is om automonteur te worden. Hij is nu Nederlands aan het leren. FOTO: STERK HUIS

Alleenstaande minderjarige vluchtelingen

Meer maatwerk en samenwerking nodig

TEKST SUSAN DE BOER

Regelmatig naar school gaan. Voor veel alleenstaande minderjarige vluchtelingen (amv-ers) is dat alles behalve eenvoudig. Het lukt hen om uiteenlopende redenen niet elke dag op school te verschijnen en dus is het verzuim vaak problematisch.

Dat tij moet gekeerd, want net als voor alle jongen geldt ook voor hen dat hoe beter ze worden opgeleid, hoe beter hun positie vervolgens op de arbeidsmarkt.

Goede – en tijdige – samenwerking tussen school, mentor, voogd, jeugdgezondheidszorg en leerplichtambtenaar is een belangrijke voorwaarde voor een kansrijke aanpak.

‘Ze hebben een traumatische reis doorstaan. Eritrese vluchtelingen bijvoorbeeld zijn bang geweest om gearresteerd te worden door de militaire politie in eigen land bij hun poging Sudan te bereiken, in handen te vallen van mensenhandelaren terwijl ze probeerden Libië te bereiken, en voor verdrinking op weg naar Europa. Als ze dan eenmaal veilig in Nederland zijn, storten ze in. Ze worden depressief, onzeker, ze kampen met heimwee en verdriet’, vertelt Audrey Felter, leerplichtambtenaar in Amsterdam. Zij en haar collega Habtom Kidane zien dat minderjarige vluchtelingen zoveel problemen hebben dat de schoolgang erbij inschiet.

Contact

Naast een dramatische vluchtervaring speelt het grote verschil in cultuur tussen het herkomstland en Nederland een grote rol. Habtom Kidane, zelf van Eritrese afkomst, legt uit: ‘Eritrese jongeren zijn gewend om te werken en te zorgen voor hun broertjes en zusjes en soms ook voor hun ouders. Ze verwachten dat

ze hier snel een baan krijgen en dan geld kunnen verdienen om naar huis te sturen. Eenmaal in Nederland blijkt echter dat ze hun ervaring als automonteur niet kunnen inzetten, dat ze Nederlands moeten leren en dat er nog veel meer hier totaal anders is dan in Eritrea.’

Veel Syrische vluchtelingen hebben een goede vooropleiding en zij verwachten in Nederland snel naar de universiteit te kunnen gaan. ‘Als dat niet lukt, dan zoeken ze soms hun heil buiten het onderwijssysteem’, zegt Felter. Kidane en Felter pleiten ervoor dat er meer maatwerk wordt ontwikkeld voor deze jongeren. Zo zouden ze na aankomst in Nederland een maand of twee de tijd moeten krijgen om stap voor stap de Nederlandse samenleving te leren kennen. ‘Wel de taal leren en burgerschapsvaardigheden bijbrengen, maar niet in een schoolse setting’, zegt Felter. ‘Daarnaast zou er meteen psychologische hulp moeten zijn.’ Kidane: ‘Eritrese jongeren zijn vaak praktisch ingesteld. Daar kun je gebruik van maken. Als ze bijvoorbeeld

FOTO: HOLLANDE HOOGTE

in een verzorgingshuis met maaltijdverzorging kunnen helpen, leren ze sneller Nederlands omdat daar ook Nederlanders zijn zonder migratie-achtergrond. Bovendien leren ze koken, dat is handig als ze zelfstandig gaan wonen en ze doen sociale vaardigheden op. Dat zou de gemeente kunnen organiseren.' Ook de communicatie tussen de verschillende betrokken instanties kan beter, zegt Felter. 'Het zou goed zijn als we in een eerder stadium al contact hebben met begeleiders, bijvoorbeeld op het moment dat een jongere bij Nidos is aangemeld. Nu komen de mentor van de wooneenheid en de voogd pas in beeld als een jongere al een tijdje verzuimt. Er is nu ook wel overleg met alle instanties, maar dat is naar mijn gevoel te weinig effectief.'

'Als ze eenmaal veilig in Nederland zijn, storten ze in'

Differentiatie

Een van de voogden van Nidos, de jeugdbeschermingsinstelling voor vluchtelingen, is Desiree Smits. 'Jongeren die aankomen in een asielzoekerscentrum worden, nadat zij de algemene asielprocedure hebben doorlopen, zo snel mogelijk geplaatst in een woongroep of kamertraining. Als voogd onderhoud ik het contact met de jongere, de mentor van de woongroep en de mentor van de school en sta ik de jongere bij in de procedures.' Het is vaak een weloverwogen besluit geweest van de familie om de jongere op reis te laten gaan. Smits: 'Ze hebben dan een opdracht, ze moeten zorgen dat ze een verblijfsvergunning krijgen en hun familie kunnen laten overkomen. Dat nemen ze zeer serieus, de druk van de familie is groot.' Omdat de asielprocedure is aangescherpt wordt het voor jonge asielzoekers lastiger om een vergunning te krijgen, merkt Smits. 'We zien nu bij Eritreeërs dat ze vaker in de Verlengde Asielprocedure komen of worden afgewezen. Belangrijke oorzaken van schoolverzuim zijn dan ook stress en onzekerheid.'

Om het schoolgaan van de jongeren positief te beïnvloeden, is er meer differentiatie nodig, vindt Smits. 'Onze jongeren komen uit verschillende landen met een verschillende onderwijsachtergrond en ze hebben verschillende verwachtingen. Syriërs willen meestal zo snel mogelijk naar de universiteit. Eritreeërs kennen het hele schoolsysteem niet en zijn vaak laaggeletterd of analfabeet. Maar ze komen in dezelfde ISK (Internationale Schakelklas, red.) om Nederlands te leren.

‘Ze verwachten dat ze hier snel een baan krijgen en dan geld kunnen verdienen om naar huis te sturen’

Syriërs vinden dat vaak frustrerend, die voelen zich niet op waarde geschat en als dan ook de gezinshereniging niet opschiet, kunnen ze hun motivatie verliezen. Voor Eritreeërs gaat de school te snel, ze snappen niet wat er van ze verwacht wordt, en vallen daarom uit. Wat we missen is maatwerk.’

Een succesvolle vorm van differentiatie is een combinatie van leer-werkervaringen. Hiervoor zijn stageplaatsen nodig. Smits: ‘Hier in Tilburg is een Afgaans restaurant, dat wordt gerund door een familie die zelf is gevlucht. Zij verzorgen veel stageplekken voor ons. Ze fungeren als rolmodel en laten zien dat het belangrijk is om een diploma te hebben. En meer divers personeel op de scholen zou, denk ik, ook helpen.’

Ouders

Ook de rol van de ouders is belangrijk, zegt Smits. ‘Onze jongeren verblijven weliswaar zonder ouders in Nederland, maar in hun dagelijks leven heeft het achtergebleven netwerk nog steeds een plaats. Vanuit Nidos proberen we ouders van jongeren actief te betrekken bij het verblijf van hun kinderen hier. Zo kunnen ouders hen stimuleren naar school te gaan. Syrische kinderen hebben vaak zeer regelmatig contact met ouders, Eritreeërs meestal niet. We zien dat het helpt als wij contact hebben met de ouders.’

‘Sommige jongeren vertonen echt problematisch verzuim’, zegt Ad Raaijmakers, teamcoördinator bij Sterk Huis, de opvang-

Eritrese vluchtelingen

Eritreeërs hebben het extra moeilijk. Binyam Andebrhan, zelf oud-vluchteling, geeft workshops over de specifieke problematiek. Deze workshop is ook via Youtube te bekijken (LOWAN | Workshop Eritrese vluchtelingen). Zie ook het interview met Andebrhan in Ingrado Magazine 31.

Zorgvraag

Samen met Expertisecentrum gezondheidsverschillen Pharos gaat LOWAN onderzoek doen naar de zorgvraag van leerlingen van ISK's. Dit onderzoek gaat ook in op de vraag welke zorgstructuur er nodig is om verzuim tegen te gaan. Het rapport wordt naar verwachting eind 2018 gepubliceerd.

Feiten en cijfers

In februari 2018 zijn 554 amv's geregistreerd bij de Centrale Opvang Asielzoekers. Daarvan zijn 159 afkomstig Eritrea, 107 uit Afghanistan en 66 uit Syrië. (Bron: COA)
Er staan begin 2017 bijna 6000 amv's onder voogdij. Drie kwart van de amv's in de opvang kwam in 2016 uit Eritrea, Afghanistan en Syrië. (Bron: Pharos en Nidos)

organisatie voor onder anderen jonge vluchtelingen. Alleenstaande minderjarige vluchtelingen komen vaak terecht in een Kleinschalige Wooneenheid (KWE), een eengezinswoning waar plek is voor vier jongeren. Deze jongeren moeten behoorlijk zelfstandig zijn, want per dag is maar ongeveer drieënhalf uur een mentor aanwezig. ‘Vooral Eritrese vluchtelingen baren ons zorgen. De Syrische jongeren zijn schoolgang gewend en ze zijn gemotiveerd en ambitieus. Eritrese jongeren komen uit een heel andere cultuur. Het gaat om de gemeenschap en jezelf als individu ontplooiën is bijna iets negatiefs. De groepsdruk is groot.’ De mentor is 's middags aanwezig en helpt de jongeren een netwerk opbouwen buiten de school en de KWE. ‘Ze worden lid van sportverenigingen en we schakelen organisaties in die samen met deze jongeren iets ondernemen. Ze moeten niet alleen maar lotgenoten kennen.’ Ook Raaijmakers pleit voor maatwerk, ook in het onderwijs. ‘Werken met vluchtelingen vraagt een flexibele instelling. Iedere groep vluchtelingen zit weer anders in elkaar, daar moet je op leren inspelen. Scholen zitten vast aan wet- en regelgeving, ze zijn niet zo wendbaar.’

Grenzen

Minderjarige asielzoekers zijn leerplichtig vanaf de eerste dag dat ze in Nederland zijn. De ISK biedt onderwijs in Nederlandse taal, rekenen en burgerschapsvaardigheden. Leerlingen zitten op uitstroombroef bij elkaar. Analfabeten en anders-alfabeten worden eerst gealfabetiseerd in het westers schrift, voordat ze

*'Het zijn pubers,
ze gaan ermee
aan de haal als je
te begripvol bent'*

in een leerlijn geplaatst worden. Afhankelijk van de situatie stromen de jongeren na een, twee of drie jaar door naar de entreeopleiding van het mbo, het schakel-mbo (een combinatie van vmbo en mbo 2, 3 of 4), het schakel-hbo (havo en hbo) of de universiteit. Ook de ISK worstelt met het problematisch verzuim van zelfstandig wonende jongeren. 'Dat komt door onzekerheid over de herenigingsprocedure, maar ook als de familie eindelijk is overgekomen, blijft het verzuimprobleem bestaan', zegt Manon Rijken, teamleider van de locatie Maetsuyker van de ISK Ithaka in Utrecht. 'De jongere is dan al twee jaar in Nederland en heeft een andere rol dan vroeger binnen het gezin. Het is daarom belangrijk dat alle betrokkenen dezelfde boodschap uitdragen, namelijk dat het ook in een moeilijke situatie belangrijk is elke dag naar school te gaan.'

Rijken werkt nauw samen met de leerplichtambtenaar en dat leidt tot positieve resultaten. 'Het heeft een tijdje geduurd voor we erachter waren dat het echt helpt als je grenzen stelt. Het zijn pubers, ze gaan ermee aan de haal als je te begripvol bent.' Het blijkt daarbij belangrijk om de stappen kort na elkaar te zetten. 'Bij verzuim heeft de mentor eerst een gesprek natuurlijk, maar vervolgens gaan we snel melden en komt er een brief en zitten we erbovenop. Niet te lang laten lopen, voor je het weet ben je drie weken verder en dat levert achterstand op.' Natuurlijk komt het ook voor dat een jongere door depressie of trauma minder belastbaar is. 'De jeugdarts heeft hierin een belangrijke rol. Die kan de jongere doorverwijzen naar de psychosociale hulpverlening.' De intensieve aanpak werkt, de jongeren gaan regelmatig naar school. 'En als het echt niet lukt en een leerling is 18 jaar of ouder, dan adviseren we inburgering. Twee dagdelen in de week is voor sommigen beter vol te houden.'

Zorg

De jeugdarts neemt deel aan het overleg op de ISK en bespreekt samen met de zorgcoördinator, de medewerkers van Jeugdzorg en de leraren wat er moet gebeuren om verzuim bij een jongere te stoppen. 'De belangrijkste factoren zijn toch de trauma's van de reis en het alleen-zijn, zonder familie', zegt Saskia Vader, Jeugdarts bij GGD in Zuid Limburg. 'Daarnaast speelt de afkomst een grote rol. Eritrese kinderen bijvoorbeeld komen uit zo'n

totaal andere cultuur, dat het niet verwonderlijk is dat ze niet snappen wat wij van ze willen. Nederlands leren, maar school gaan, het zijn hoge verwachtingen waar ze niet aan voldoen. Ze haken af en gaan soms ook drugs en drank gebruiken.' Daarnaast kunnen zich ook 'kindeigen' problemen voordoen. 'Of een kind niet leerbaar is door het trauma en daarnaast door andere factoren, zoals dyslexie of autisme, is moeilijk te diagnosticeren vanwege taal- en cultuurbarrières. Onze expertise schiet hierin vaak tekort. Jongeren met forse problematiek doorverwijzen naar de psychische hulpverlening, de GGZ, is zeker ook nodig. De signalen vanuit het zorgteam van school zijn hierbij belangrijk.' Ook Vader denkt dat 'praktischer' onderwijs kan helpen, evenals het dichterbij elkaar organiseren van zorg en onderwijs. 'Voor leerplicht is dit een ongrijpbare groep. Ze kunnen alleen handhaven met een taakstraffen en boetes. Maar daar heb je voor deze groep weinig aan.'

Hoog uitstromen

Volgens Hariëtte Boerboom van de organisatie voor ondersteuning onderwijs nieuwkomers LOWAN is het belangrijk dat een jongere op een zo hoog mogelijk niveau uitstroomt en is het goed dat de leerplicht op dag één ingaat. 'Het is jammer als een jongere in een inburgeringstraject komt. Dat betekent vaak het einde van de schoolloopbaan.' Er zou een betere aansluiting moeten zijn tussen de ISK en de vervolgopleiding, vindt Boerboom. 'Er zou een doorgaande leerlijn taal moeten zijn. Leerlingen die na de ISK doorstromen naar het regulier onderwijs, moeten extra taalonderwijs krijgen en extra leerlingbegeleiding. Natuurlijk geeft het stress dat ze bezig zijn met gezinshereniging. Maar we moeten er vanuit blijven gaan dat schoolgang belangrijk is en ze daaraan houden, als we dat niet doen zakken ze weg. Veel statushouders krijgen nu een uitkering. Dat kunnen we alleen tegengaan door in te zetten op een zo hoog mogelijk onderwijsniveau. Ook voor de familie die overkomt, is dat belangrijk.'

35 jaar Ingrado: handhaving leerplicht
vanwege het recht op onderwijs

‘Wij staan voor het recht op ontwikkeling van jongeren’

TEKST RONALD BUITELAAR FOTO'S BART VERSTEEG, MAARTEN MOOIJMAN

In het knusse kantoortje van Ingrado aan het drukke Hofplein in hartje Rotterdam blikt directeur-bestuurder Carry Roozmond terug en vooruit op de wijze waarop handhaving van de leerplicht en recht op ontwikkeling in toenemende mate met elkaar verstrengeld zijn. Een gesprek over haar onderwijsjaren, inburgering, kwetsbare jongeren en de toekomst van Ingrado.

‘Je komt altijd naar school’

Carry Roozmond heeft een stevige Rotterdamse tongval, is wars van wollige taal en heeft een groot hart voor kinderen en jongeren. Vooral als hun ontwikkelpad grillig is of belemmeringen kent. Roozmond vraagt zich af of het huidige schoolse onderwijs altijd de juiste oplossingen biedt voor deze groep. Haar eigen ontwikkeling bracht haar op vele plekken en heeft sociale bewegendheid als rode draad. Haar arbeidzame leven begint in 1979 als ze leerkracht wordt bij een basisschool in een ‘kantelwijk’ in Delft. Vier jaar later is ze er directeur. Terugkijkend op die jaren noemt ze het een ‘gouwe tijd’: ‘Onze populatie verschoot van kleur en wij zorgden voor een warme en veilige school.’ Van leerplicht heeft ze op dat moment nog geen idee: ‘Onze stelregel was; je komt altijd naar school. Wat er thuis ook aan de hand is.’

Zand in de motor

In 1993 sluit ze de deuren van de school achter zich en stapt ze over naar de dienst onderwijs van de gemeente Delft. Het is een tijd waarin de rijksoverheid werk wil maken van inburgering en op lokaal niveau eerste aanzetten worden ontwikkeld. Het pionieren zit Roozmond in het bloed en opnieuw geniet ze van grenzen opzoeken en resultaten boeken.

Het werk verschaft haar het inzicht dat niet het beleid, maar de mens leidend moet zijn: ‘Dwang en drang helpen niet. Verleiden wel.’ Ook realiseert ze zich hoe verkokering van geld en regelgeving zorgen dat er zand in de motor komt: ‘Onderwijs en welzijn wisten vaak niet van elkaars budgetten en hadden te weinig oog voor een krachtenbundeling.’

De rayoncontactpersonen van Ingrado

'Onze stelregel was; je komt altijd naar school. Wat er thuis ook aan de hand is'

Ingewikkelde ontwikkelingsvragen

Het brengt haar bij het recht op ontwikkeling van jongeren. Wat Roozmond bezighoudt is dat marktpartijen door een bundeling van ondersteuning wel slagen in het begeleiden van jeugd met meer ingewikkelde ontwikkelingsvragen en het reguliere onderwijs niet: 'De overheid is verantwoordelijk voor goed onderwijs, maar staat toe dat aanbod voor een deel van de jeugd alleen bereikbaar is voor wie het kan betalen. Dat deugt niet.' Waarmee we arriveren bij leerplicht in relatie tot het recht op ontwikkeling. Een wereld waarmee Roozmond in 2004 kennismakt. In standplaats Dordrecht houdt ze zich vanaf dat moment bezig met de regionale afstemming van leerplicht en voortijdig schoolverlaten. In die positie krijgt ze te maken met de in 1983 opgerichte Landelijke Vereniging voor Leerplicht-ambtenaren: 'Ik zag dat leerplicht en voortijdig schoolverlaten steeds verder op regionaal niveau vervlochten raakten en vroeg me af of de vereniging de boot niet zou missen als ze zich alleen op leerplicht bleef richten.'

Vuur uit de sloffen

De vereniging vindt een antwoord door gemeenten lid te laten worden. Het stelt de vereniging in staat om de belangenbehar-

tiging verder te professionaliseren en een beleidsmedewerker aan te trekken. Roozmond kan zich als voorzitter een dag per week vrijmaken voor het verenigingswerk. De slagkracht neemt erdoor toe en komt op het juiste moment. Roozmond: 'De Lissabonakkoorden werden van kracht en het handhaven van de leerplicht kreeg meer prioriteit.' Niet veel later volgt een fusie met het Landelijk Werkverband Voortijdig Schoolverlaten. Op 1 januari 2007 ontstaat Ingrado. Roozmond wordt meewerkend voorzitter en reist met beleidsmedewerker Pieter Schoenmakers stad en land af om het belang van een gecombineerde aanpak van leerplicht en voortijdig schoolverlaten te bepleiten. Roozmond: 'Officieel hielden we kantoor in Arnhem, maar in de praktijk overlegden we in stationsrestaurants, in andermans kantoor of in onze achtertuin.' Terwijl Ingrado meer naamsbekendheid krijgt lopen Roozmond en Schoenmakers het vuur uit hun sloffen om het ministerie ervan te overtuigen dat er op gemeentelijk niveau meer werk gemaakt moet worden van de verbinding tussen leerplicht en voortijdig schoolverlaten. Hun lobby voor het versterken ervan krijgt een boost als toenmalig onderwijsminister Marja van Bijsterveldt hun voorstellen steunt. Roozmond: 'Het sloot perfect aan bij haar ambitie om het Nederlandse onderwijs kwalitatief naar een hoger plan te tillen.'

Tegenwerkende krachten

In de periode 2009 – 2010 verbreedt de inzet van Ingrado verder als de thuiszittersproblematiek prominent op de agenda komt. Roozmond: 'Een telling door de Onderwijsinspectie kwam uit op vierhonderd thuiszitters. Onmogelijk stelde een van onze bestuursleden. Die waren er alleen in zijn regio al. Hij had gelijk. Bij het uitvragen van de gemeenten kwamen we in no time op 850 dagelijkse thuiszitters.' Een aantal dat volgens Roozmond tamelijk constant blijft: 'Er is een groep jongeren die om uiteen-

lopende redenen niet door het reguliere onderwijs bediend wordt. Daar moeten we realistisch in zijn en oplossingen voor bedenken. Zoals we het nu organiseren verandert er niets.’ Voor een oplossing van de thuiszittersproblematiek zijn volgens Roozmond twee zaken nodig; ontkokering van geldstromen en aanpassing van de regelgeving, zodat bijvoorbeeld onderwijs op een andere locatie mogelijk wordt. Ze heeft haar hoop gevestigd op minister Hugo de Jonge van VWS en minister Arie Slob van OCW. Toch wijst Roozmond er nadrukkelijk op dat het echte werk in de gemeentes en regio’s moet gebeuren: ‘Daar zitten de experts die met elkaar om tafel moeten. Ik wil Ingrado daarom de komende tien jaar uitbouwen tot hét kenniscentrum dat die experts in gemeentes en regio’s uitdaagt en faciliteert om voor het recht op ontwikkeling van jongeren te gaan staan. Daar moet leerplicht dienstbaar aan zijn. Als er krachten zijn die daarin tegenwerken gaan wij voor de jongeren staan. Niet voor het beleid.’

Ingrado kan haar ambitie alleen waarmaken dankzij de inzet van de vele leerplicht- en RMC-medewerkers in het land. Ingrado werkt met zes rayons, verdeeld over 39 RMC-regio’s. Alle regio’s zijn lid van Ingrado. Het rayon is de schakel tussen landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen op het gebied van leerplicht en RMC. De regio’s binnen het rayon worden vertegenwoordigd door een rayoncontactpersoon vanuit leerplicht en/of RMC.

Interesse om rayoncontactpersoon te worden? Neem dan contact op met Carry Roozmond, directeur-bestuurder Ingrado via: info@ingrado.nl

Maatwerk

René Blaak begint in 2003 als leerplichtambtenaar in Dordrecht

‘Ik heb in de loop der jaren veel zien veranderen. We zijn van gemeentelijk naar regionaal gegroeid, onze organisatie is geprofessionaliseerd en handhaving en begeleiding is nu georganiseerd in één functie, die van consulent. Dat ging allemaal niet zonder slag of stoot. Het ineenschuiven van organisaties zorgde voor veel discussie op de werkvloer. Iedereen nam zijn eigen wijsheid mee, maar we moesten wel met één mond praten. De grote lijn was natuurlijk helder, maar het zat in de details. Neem het geven van een waarschuwing. Dat deed iedereen natuurlijk. De vraag was hoe vaak je waarschuwde. Daar sprak je dan met elkaar over. Het confronteerde ons met het feit dat we op basis van een wet uit 1969 actuele beslissingen moesten nemen. De een volgde daarbij de letter van de wet. Een ander handelde meer in de geest van de wet. Ook daar moest je het met elkaar over eens worden.

Voldoening haal ik uit het feit dat wij maatwerk leveren. Zoals die keer dat ik een jongen tegenkwam die vanwege zijn gedrag bij elk vmbo in de regio verwijderd was. Hij herkende me op straat. Hij had net zijn havo-diploma gehaald en stond op het punt een vwo-opleiding te gaan volgen. Kijk, dan weet je waarvoor je dit werk doet.’

Complexer

Mirjam de Vries werkt vanaf 2002 als leerplichtambtenaar bij de gemeente Oirschot

‘Ik heb HBO-J gedaan en vond het fantastisch om als leerplichtambtenaar aan de slag te gaan. Leerplicht stond nog in de kinderschoenen en ik kreeg carte blanche om er vorm aan te geven. Voor handhaving huurden we externe expertise of schakelden we de politie in. Ik hield me vooral bezig met het voorkomen van schoolverzuim. Ik voerde gesprekken met leerlingen, deelde af en toe een waarschuwing uit en richtte me op ondersteunende zorg. Vanaf 2011 kreeg ik ook een handhavende taak, maar eerlijk gezegd zit het begeleiden van jongeren mij toch meer in het bloed. Wat mij daarbij opvalt is dat de casussen, ook in het primair onderwijs, steeds complexer worden. Er is vaak sprake van een stapeling van problemen waarbij gameverslaving opvallend vaak een deel van het probleem is. Ook veranderd is de waardering voor ons werk. Voorheen had leerplicht nauwelijks prioriteit bij bestuur en politiek. Je moest het met een paar uurtjes doen. Tegenwoordig is het een echte functie. Het zou fijn zijn als ook de samenleving meer kennis zou hebben over de inhoud van ons beroep. Wij spelen in de berichtgeving vooral een rol als het om luxeversuim en boetes gaat. Daar gaan veel broodjes aap over rond. Als mensen horen waar mijn werk werkelijk uit bestaat is er meestal wel veel waardering voor.’

RMC 2.0 in Tilburg

Meer ambitie, meer geld en een gemêleerd team

TEKST VOLANTHE VAN DER REE ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

Iedere RMC-trajectbegeleider zijn of haar eigen school(locatie), intensievere begeleiding van potentiële vsv'ers en oud-vs'ers weer in beeld. Dankzij een financiële impuls kon het team Leerplicht/RMC van de gemeente Tilburg de ambitie opschroeven en het team flink uitbreiden. De formatie werd opgetrokken conform de landelijke formatierichtlijn van Ingrado.

De teamuitbreiding kwam op bijzondere wijze tot stand. De CV's van de sollicitanten werden in eerste instantie niet beoordeeld op opleidingssoort en ervaring in het werkveld, maar op persoonlijke kenmerken, opleidingsniveau (minimaal hbo) en interesses. 'De rest kun je leren', was de redenering. En zo kwam het dat een voormalig artiest nu RMC-trajectbegeleider is op de artiestenschool en een technaut bij de technische opleidingen is gestationeerd. 'Het leverde een zeer gemêleerd en buitengewoon betrokken team op', zegt Lia de Beer, teammanager Leerplicht/RMC.

Van beleid naar werkvloer

Maar liefst tien extra collega's konden De Beer en haar collega, coördinator leerplicht/RMC Mariëtte van Hazendonk in 2017

aannemen, zeven voor RMC en drie voor leerplicht. De RMC-trajectbegeleiders werden 1 op 1 gekoppeld aan een school(locatie), de leerplichtambtenaren hebben meerdere scholen onder hun hoede en sluiten voor het primair onderwijs aan bij de wijkgerichte aanpak.

Van Hazendonk vormt als coördinator de schakel tussen beleid en uitvoering en tussen manager en werkvloer. Haar functie is, net als die van alle medewerkers van het team Leerplicht/RMC, ondergebracht bij de afdeling Veiligheid en Wijken. Daarnaast bestaat nog de functie van beleidsmedewerker VSV en RMC die valt onder de afdeling Sociaal. Dit bevordert niet alleen de integrale persoonsgerichte aanpak die Tilburg voorstaat, het zorgt ook voor een concrete vertaling van beleidsafspraken naar de werkvloer.

*'Enorme betrokkenheid,
veel energie en een groot
hart voor de doelgroep'*

'Het lukt ons steeds vaker om samen met de school jongeren binnenboord te houden'

Preventief

De financiële impuls was het gevolg van de beleidsafspraken om preventiever te gaan werken op de scholen én om trajectbegeleiding te gaan bieden zodra jongeren de school verlaten. Zolang een jongere inschreven staat op school en er sprake is van dreigend voortijdig schoolverlaten, fungeert de RMC-trajectbegeleider als vraagbaak en adviseur. Hij of zij is wekelijks een of meerdere dagdelen op school aanwezig, sluit aan bij zorg(advies)overleggen en bij exitgesprekken. Lukt het de school ondanks alle inspanningen niet om een jongere binnenboord te houden, dan kan RMC, na een warme overdracht, direct starten met de trajectbegeleiding; de problematiek en de reden van uitstroom zijn immers bekend.

Van Hazendonk: 'Voorheen bestond de begeleiding na uitschrijving (meestal) uit slechts één contact, waarna de vsv'er indien mogelijk werd overgedragen aan een andere professional. Met onze trajectbegeleiding kunnen we een jongere gericht toeleiden naar bij voorkeur onderwijs of onderwijs in combinatie met werk. Als een vorm van onderwijs niet tot de mogelijkheden behoort, wordt het stokje doorgegeven aan een van de vele in- en/of externe partners. De RMC-trajectbegeleider blijft monitoren totdat de jongere de leeftijd van 23 jaar heeft bereikt.'

Oud- vsv'ers

Voor de jongeren die in het verleden wel uit beeld zijn geraakt en thuiszitten of geen duidelijke dagbesteding hebben, zijn er twee collega's aangenomen die zich fulltime bezighouden met deze zogenoemde oud- vsv'ers. De Beer: 'Zij bellen gewoon aan bij de jongeren en gaan in gesprek. Aanvankelijk wordt er nog weleens sceptisch gereageerd, 'wat moet de gemeente hier?', maar al snel hebben jongeren en ouders door dat ze echt geholpen kunnen worden en zijn ze heel blij. Zo belde een van de trajectbegeleiders aan bij een jongere voor wie zij in korte tijd een passende leerwerkplek vond. Moeder vond dit zo interessant dat zij zich eveneens aanmeldde en ook werd aangenomen. Een mooi voorbeeld van hoe veel je met deze directe aanpak soms kunt bereiken.'

Doordat het team Leerplicht/RMC gesitueerd is in het Zorg- en Veiligheidshuis van de gemeente Tilburg, zijn de lijntjes met partners kort. 'Dit is voor onze doelgroepen heel belangrijk', zegt De Beer. 'Vaak is er sprake van multi-problematiek, is er geen inkomen en heeft een jongere schulden. Dan is het heel fijn direct te kunnen afstemmen met het team schuldhulpverlening dat onder hetzelfde dak zit. Ook kunnen wij vanuit ons team de jongeren verder begeleiden door beroepskeuze-, interesse- en capaciteitentesten in te zetten. Niet voor niets is een van de trajectbegeleiders voor de oud- vsv'ers een voormalig beroepskeuzeadviseur. Laatst nog is een jongen na een 21+-test gestart met een hbo-opleiding en heeft hij dankzij de schuldhulpverlening zicht op een oplossing voor zijn financiële problemen. Dan weten we weer zo goed waar we het voor doen!'

Betrokkenheid

Want dat is wat het team van De Beer en Van Hazendonk kenmerkt: enorme betrokkenheid, veel energie en een groot hart voor de doelgroep. 'Er zijn collega's die een vaste baan in het bedrijfsleven of de hulpverlening achter zich hebben gelaten en bewust hebben gekozen voor dit vak. Er wordt heel hard gewerkt, veel gelachen en veel gedeeld.'

Dat laatste wordt overigens gestimuleerd door De Beer en Van Hazendonk. 'We hebben zoveel specifieke expertise in ons team dat we besloten hebben de medewerkers hierover iets te laten vertellen in de vorm van workshops of presentaties tijdens teamdagen of werkoverleggen. We maken ook expliciet ruimte (ongeveer 10 procent van de werktijd) voor het inzetten van en het werken aan de eigen expertise. Dit kan zijn door kennis te delen tijdens een overleg van een Zorg- en adviesteam, maar bijvoorbeeld ook door het uitpluizen van nieuwe wet- en regelgeving. Een trajectbegeleider die Rechten gestudeerd heeft, verdiepte zich in het toelatingsrecht tot het mbo en in de nieuwe privacywetgeving en schreef daarover werkdocumenten voor het team.'

De Beer en Van Hazendonk leunen niet tevreden achterover. Er zijn nog ambities te over. De Beer: 'We leggen de lat hoog en willen het liefst onder de landelijke normen voor vsv uitkomen in 2020. Dat is een zware klus waarvoor we samen met het onderwijsveld verantwoordelijk zijn. Het team is zich bewust van de bestuurlijke opdracht en met elkaar maken we jaarlijks afspraken hoe die opdracht waargemaakt kan worden.'

Team leerplicht/RMC Tilburg

Van de muziek naar RMC

Bastiaan Welling is een van de RMC-trajectbegeleiders die in maart 2017 in Tilburg aan de slag gingen. Na een studie Rechten was hij lange tijd werkzaam in de muziekwereld, als DJ, producent, organisator van evenementen en als juridisch adviseur voor muzikanten. Toen hij besloot niet langer professioneel in de muziek werkzaam te willen zijn en de vacature zag voor RMC-trajectbegeleider, zag hij het direct voor zich. Dit was de mogelijkheid om met zijn voormalige publiek te werken. Publiek met wie het lang niet altijd goed ging. 'Tijdens mijn tournees en optredens heb ik veel jongeren gesproken. Wat opviel waren niet alleen de talenten, maar ook de jongeren die tussen wal en schip vielen omdat ze geen opleiding hadden. Die laatste groep bleef me bij, ik wilde wat voor hen betekenen. Ik weet zelf hoe belangrijk het is om naast de muziek de zekerheid van een opleiding te hebben.'

Welling werkt op de locatie van het ROC Tilburg waar onder meer de artiestenopleiding is ondergebracht. 'Vroeger kwam RMC pas écht in beeld als een student al was uitgevallen. Nu we preventiever werken, hebben we alle jongeren in beeld die het risico lopen om uit te vallen. Bij verzuim checken we onmiddellijk wat er aan de hand kan zijn. Is het verzuim structureel, hoe is de thuissituatie, is er sprake van verslavingen of schulden? De trajecten zijn veel intensiever geworden. Zo lukt het ons steeds vaker om samen met de school jongeren binnenboord te houden. En als een student dan toch uitvalt, kennen we het verhaal al en kunnen we door middel van trajectbegeleiding direct schakelen naar een passend vervolg.'

Achtergrond

Zijn artiestenachtergrond is handig, merkt Welling, al had hij dat zelf niet zo ingeschat. 'Ik kreeg van mijn school de vraag of ik wilde aansluiten bij een gesprek met een jongere van de opleiding Sport en Bewegen die veel uren afwezig was, meestal aan het begin van de schooldag. De coördinator was bang de jongen het niet zou redden omdat hij te weinig motivatie liet zien. Volgens school moest hij harder gaan werken om door te kunnen met de opleiding.'

'Ik probeerde te achterhalen waar de ambitie van deze jongen lag. Toen bleek dat hij misschien wel te veel ambitie had in plaats van te weinig. Hij wilde zo graag voetbaltrainer op hoog niveau worden dat hij de hele week naast school training gaf en ook nog cursussen en opleidingen volgde. Hij had alleen op zondag een uur of vier rust. Door het drukke rooster sliep hij weinig en was hij snel geïrriteerd waardoor er thuis ook problemen waren ontstaan. Het te laat komen was het gevolg van oververmoeidheid. Ik herkende meteen een valkuil die artiesten in de muziek ook vaak hebben. Te weinig balans tussen ambitie en je eigen grenzen.'

'Tijdens het gesprek kon ik bemiddelen waardoor school met de jongere in gesprek ging over zijn weekrooster. Er zijn nieuwe afspraken gemaakt zodat er een betere balans komt tussen zijn ambitie, trainingen en school. Hierdoor gaat het nu beter op school en is er meer evenwicht in zijn privéleven.'

metaobjects
ICI oplossingen
Voor mensen die meedoen

JEUGDVOLGSYSTEEM

MAATWERK IS STANDAARD.

In het Jeugdvolgsysteem (JVS), een doorlopend cliëntdossier, staat de jongere van 0 tot 28 centraal. Het JVS is een gebruiksvriendelijk systeem dat u helpt uw dossiers op een eenvoudige wijze te registreren en te bevragen. Met het JVS wordt u in staat gesteld om overal uw werkzaamheden uit te voeren.

Door onze certificeringen blijven we voldoen aan de steeds strenger wordende veiligheids- en privacy-eisen. Zo leveren we als eerste in onze markt een two-factor authentication oplossing waarmee inloggen een stuk veiliger wordt.

Het JVS focust naast veiligheid en gebruikersgemak ook op het verzamelen van gegevens. Metaobjects doet meer voor u dan alleen het leveren van een handig cliëntvolgsysteem voor leerplicht en RMC. Zo bieden wij verschillende instrumenten die u op eenvoudige wijze inzicht geven in de problematiek rondom

o.a. thuiszitters, VSV-ers, en jongeren in een kwetsbare positie en die u daarmee helpen om te focussen op het bereiken van uw doelstellingen.

Door goed naar onze gebruikers te luisteren zijn we in staat gebleken altijd up-to-date te blijven als de wereld om ons heen verandert. Met de uiterst configureerbare software van Metaobjects bent u verzekerd van een partner die u blijvend op maat ondersteunt.

“De verschillende dashboards geven een duidelijk beeld van de huidige stand van zaken. De interactieve versie nodigt uit om door te klikken en zo aan de slag te gaan met zaken die opvallen en aandacht behoeven.”

- Doke de Jong, gemeente Haarlemmermeer -

JEUGDVOLGSYSTEEM

WAT JVS U BIEDT.

- Leerplicht-administratie
- RMC-administratie
- Kwetsbare jongeren in beeld
- Thuiszitters in beeld
- Sluitende aanpak
- Jongerenloket
- Leerlingenvervoer
- Interactieve dashboards

CONTACT

MEER WETEN?

Nieuwsgierig geworden? Bezoek dan de website www.metaobjects.nl. Voor nadere informatie of een demonstratie bel ons kantoor of stuur een mail.

T: 040-750 16 16
E: info@metaobjects.nl

Metaobjects Benelux B.V. | Telefoon: 040 – 750 1616 | E-mail: info@metaobjects.nl | www.metaobjects.nl | Adres: Lichttoren 32, 5611 BJ Eindhoven

RECHTEN & PLICHTEN

Carolien de Bruin, juridisch adviseur van Ingrado, informeert u over actuele juridische zaken. Hebt u ook een vraag? Gebruik het vragenformulier op www.ingrado.nl en u krijgt per mail of telefoon antwoord.

TEKST CAROLIEN DE BRUIN

Gegevensbescherming

Het kan niemand zijn ontgaan, op 25 mei as. treedt de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking. Deze wet vervangt de huidige Wet bescherming persoonsgegevens. Heel veel verschillen zijn er niet, maar het is zaak er zorgvuldig naar te handelen. De nieuwe wet heeft drie pijlers: dataminimalisatie, het opstellen van een lijst van gegevens die vastgelegd mogen worden en de beveiliging van gegevens. De dataminimalisatie houdt in dat er zo min mogelijk vastgelegd wordt. Voor leerplicht en RMC betekent dat alleen gegevens vastgelegd mogen worden die nodig zijn voor het uitvoeren van de wettelijke taak. Met de informatie uit een Zorgadvies team die geen verzuim betreft, mag een leerplichtambtenaar niets doen. Een rapport van een hoogbegaafdheidsonderzoek mag niet worden opgeslagen, ook al zou de hoogbegaafdheid en de daarmee gepaard gaande problematiek tot schoolverzuim kunnen leiden. Leerplicht heeft namelijk niets te maken met het onderzoek en de inhoud van het rapport en heeft het niet nodig voor de wettelijke taak. Mocht er in de toekomst sprake zijn van schoolverzuim, dan is het voldoende te weten dat het kind hoogbegaafd is.

Tevens dient er een registratie bijgehouden te worden van alle data die worden verwerkt, hoe deze worden verwerkt en eventueel met wie deze worden gedeeld. Dit is een actief document dat moet worden bijgehouden en inzichtelijk moet zijn. Tot slot moet alle informatie beveiligd worden opgeslagen en mag er geen informatie meer onbeveiligd verstuurd worden.

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) zal toezicht houden op de AVG. Elke gemeente moet een Functionaris Gegevensbescherming (FG) aanstellen die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de AVG. De FG is ook het aanspreekpunt voor de AP. Het is verstandig contact te zoeken met deze

functionaris en afspraken te maken over wat op welke manier wordt vastgelegd.

Onderwijstijdverkorting

In het speciaal onderwijs kon het altijd al, en vanaf augustus 2018 mogen ook het primair en voortgezet onderwijs de onderwijstijd verkorten in het belang van de ontwikkeling van een leerling. Dat betekent dat een kind, indien nodig, een deel van de schoolweek op bijvoorbeeld een zorgboerderij kan doorbrengen. De school moet een verzoek daartoe, samen met een plan van aanpak, indienen bij de Onderwijsinspectie. De minder wenselijke opties van ziekmelding of vrijstelling zijn in het nieuwe schooljaar dus niet langer nodig als een kind tijdelijk niet of slechts gedeeltelijk naar school kan.

Vrijstelling voor vakantie

Leerplichtambtenaren krijgen geregeld de vraag van schooldirecteuren of ouders hun kind buiten de schoolvakanties mee op vakantie mogen nemen. Het antwoord luidt 'dat mag alleen als er sprake is van onoverkomelijke bedrijfseconomische bezwaren als het gezin tijdens de schoolvakanties op vakantie gaat'. Een werkgeversverklaring is als bewijs daarvan onvoldoende omdat dat betekent dat de ouder in loondienst is.

Om een juiste beoordeling te kunnen maken kan de directeur de ouders vragen om een accountantsverklaring waaruit de bezwaren blijken.

KORT

Dag van de Leerplicht 2018

Op veel plekken in het land werd dit jaar weer aandacht besteed aan de Dag van de Leerplicht. Een paar plaatsen uitgelicht.

Rotterdam

Een van de acties in Rotterdam was een bezoek van leerplicht aan het mbo. Zij werden vergezeld door 'rolmodellen' via de stichting Metamorfose (www.metamorfosethe-movement.nl). Dit zijn jongeren die als gevolg van diverse problematieken uit het schoolsysteem vielen en daar later toch in terugkeerden, hun diploma behaalden en succesvol werden. De verhalen sloegen enorm aan bij de doelgroep.

De dag werd afgesloten met een lezing voor alle leerplichtambtenaren over 'passend onderwijzen'. 'Wat hebben wij gelachen bij zo'n serieus onderwerp!' zegt leerplichtambtenaar Vera Delgado Silva.

West-Brabant

In alle deelgemeenten gingen leerplichtambtenaren met de wethouder onderwijs op bezoek bij de groepen 8 van het basisonderwijs. In de zogenoemde Smoesjesles reikte de wethouder een prijs uit voor de leukste smoes om niet naar school te komen. Met een knipoog uiteraard want in het gesprek met de leerlingen stond juist het belang van onderwijs en het recht op leren centraal. Tijdens de lunch schoof de wethouder van Breda aan bij de jongeren van Dynamo die eerder voortijdig de school verlieten en nu bij Dynamo de draad weer oppakken. De jongeren vertelden de wethouder wat zij nodig hadden om de weg terug naar school te vinden.

*'Smoesjesles:
een prijs voor de
leukste smoes om
niet naar school
te komen'*

Lelystad

In Lelystad brachten leerplichtambtenaren, samen met de wethouder, de examenkandidaten van het vmbo op een van de vo-scholen een gelukskoekje. De gelukskoekjes waren verpakt in een zakje met op de voorkant: Maak gebruik van je toelatingsrecht: meld je aan op het mbo vóór 1 april! De teksten in de koekjes waren onder meer: Examen: Succes! Examen: Je kan het! En Examen: Vertrouw op jezelf!

Groningen

RMC-regio 03 organiseerde een bijeenkomst voor RMC-medewerkers en hun samenwerkingspartners uit het onderwijs. Na een lunch en een lezing van filosoof Ronald Hünneke (Waarom zou je eigenlijk naar school gaan?) volgden resonantiesessies waarin aanwezigen reageerden op stellingen rond de thema's: ziekteverzuim, het nieuwe spijbelen; keuze- en motivatieproblematiek aan het begin van het schooljaar en wat is eigenlijk goede aandacht? RMC-medewerker Renske van de Zee: 'Heel goed om elkaar op deze manier te treffen. We werken al lang en vaak goed samen maar er is ook nog regelmatig een wij-zijgevoel. Zo'n bijeenkomst helpt om dichter bij elkaar te komen.

Om in Hünnekes taal te spreken: ook wij moeten elkaar meer vlooien (= aandacht geven)!

In elk nummer een bonte verzameling (verenigings) nieuws onder de noemer KORT. Heeft u een bijdrage voor deze rubriek? Mail deze naar info@ingrado.nl

Afwegingskader Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

In de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning (welzijn), jeugdhulp en justitie ligt sinds 1 juli 2013 de wettelijke plicht om te werken met de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Met ingang van 1 januari 2019 zijn professionals binnen deze sectoren verplicht te werken met een afwegingskader in stap 4 van de Meldcode. Dit geldt ook voor leerplichtambtenaren. Daarom ontwikkelt de beroepsgroep voor 1 juli 2018 een eigen afwegingskader. Ingrado is hier actief bij betrokken.

TIPS! Voorkom de instroompiek van pv's bij OM en Raad voor de Kinderbescherming vlak voor de zomervakantie

Schoolverzuimzaken rond de zomervakantie kunnen vaak niet op tijd worden afgehandeld. Scholen, leerplichtambtenaren, ouders en jongeren zijn al onbereikbaar vanwege de zomervakantie waardoor de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) zijn onderzoek niet tijdig kan doen. Daarnaast is de capaciteit bij de RvdK en het OM in die tijd minder. Het resultaat is een te late afhandeling en late inzet van interventies gericht op terugleiding naar onderwijs. Hierdoor moeten jongeren vaak ook nog een deel van het nieuwe schooljaar missen.

Tips en good practices uit een aantal regio's om dit te voorkomen:

- De leerplichtambtenaar overlegt met de scholen over tijdige meldingen;
 - Spreek een datum af als start van een zomerstop voor het indienen van een pv bij RvdK en OM. De pv's van vóór die datum worden voor de vakantie afgehandeld;
 - De RvdK brengt in kaart wanneer de scholen nog open en bereikbaar zijn. Ook belt de RvdK, zodra een zaak binnenkomt, ouders om te vragen wanneer ze op vakantie zijn;
 - De RvdK overlegt met de gemeenten over de (verwachte) aantallen pv's schoolverzuim en over deelname van de leerplichtambtenaar aan het sociale wijkteam/CJG om zorgsignalen tijdig te kunnen oppakken;
 - De leerplichtambtenaar overlegt met de RvdK over de keuze: pv of andere route.
-

Ingrado Magazine

#34, april 2018

Tekst **Susan de Boer, Ronald Buitelaar, Yolante van der Ree, Peter Zunneberg**
Eindredactie **Yolante van der Ree**
Fotografie **Henk Boudewijns, Maarten Mooijman, Bart Versteeg**

Illustratie **Welmoet de Graaf**

Ontwerp en opmaak **hollandse meesters**

Druk **AltijdDrukWerk**

Redactieadres

Ingrado
Hofplein 20
3032 AC Den Haag
T 085 049 51 70
info@ingrado.nl

Als u teksten uit deze uitgave wilt overnemen, neem dan contact op met de redactie van Ingrado Magazine via info@ingrado.nl.

www.ingrado.nl

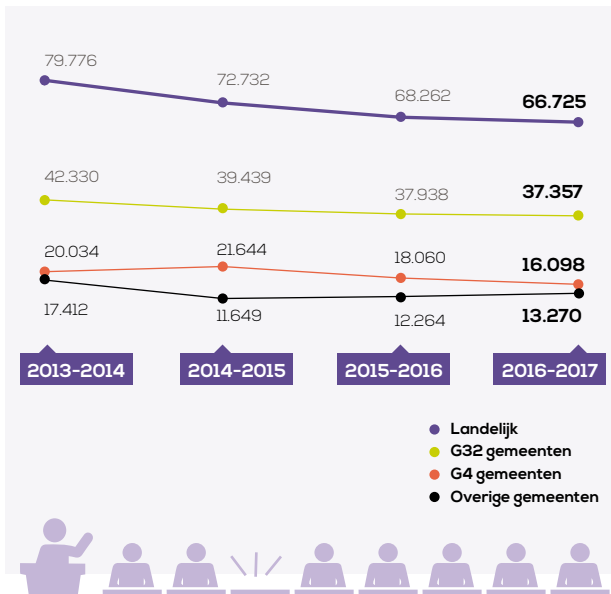

Omvang van het ongeoorloofd verzuim in Nederland

De meest recente cijfers van de Leerplichttelling 2016 - 2017 betreffende alle leer- en kwalificatieplichtige kinderen en jongeren

Relatief verzuim

Verzuim waarbij een leerling is ingeschreven op school, maar ongeoorloofd afwezig is

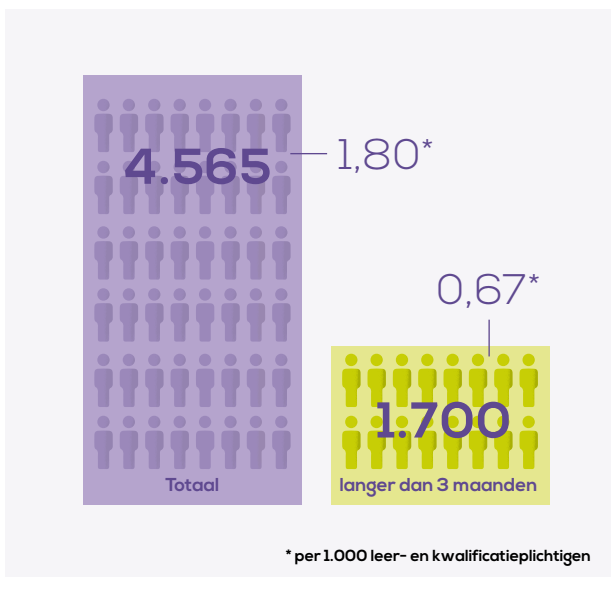
Langdurig relatief verzuim

Relatief verzuim dat langer dan vier weken duurt

Absoluut verzuim

Verzuim waarbij een leerplichtige leerling niet is ingeschreven op een school

Totaal ongeoorloofd verzuim langer dan 3 maanden

Absoluut en relatief verzuim bij elkaar opgeteld

